

Posebno poročilo

**Evropski inštitut
za inovacije in tehnologijo
mora spremeniti
svoje izvedbene
mehanizme in elemente
svoje zasnove, da bi
dosegel pričakovani učinek**

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

E-naslov: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2016

Print	ISBN 978-92-872-4229-7	ISSN 1831-094X	doi:10.2865/829536	QJ-AB-16-003-SL-C
PDF	ISBN 978-92-872-4242-6	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/848932	QJ-AB-16-003-SL-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4223-5	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/40582	QJ-AB-16-003-SL-E

© Evropska unija, 2016

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za vsako uporabo ali reprodukcijo slike v okviru 1 na str. 10 je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorske pravice.

Posebno poročilo

**Evropski inštitut
za inovacije in tehnologijo
mora spremeniti
svoje izvedbene
mehanizme in elemente
svoje zasnove, da bi
dosegel pričakovani učinek**

(v skladu z drugim pododstavkom člena 287(4) PDEU)

V posebnih poročilih Evropskega računskega sodišča so predstavljeni rezultati njegovih revizij smotrnosti poslovanja in skladnosti za posamezna proračunska področja ali teme upravljanja. Sodišče te revizijske naloge izbere in zasnuje tako, da imajo kar največji učinek, in pri tem upošteva tveganja za smotrnost ali skladnost, višino ustreznih prihodkov ali porabe, prihodnji razvoj ter politični in javni interes.

To revizijo smotrnosti poslovanja je opravil senat IV, ki ga vodi član Evropskega računskega sodišča Milan Martin Cvikl in ki je specializiran za revidiranje področij prihodkov, raziskav in notranje politike, finančnega in ekonomskega upravljanja ter institucij in organov Evropske unije. Revizijo je vodil član Evropskega računskega sodišča Alex Brenninkmeijer, pri njej pa so sodelovali vodja njegovega kabineta Antonius Moonen, ataše Raphael Debets in praktikant Michael Schuppan, vodilni upravni uslužbenec Paul Stafford, vodja naloge Maria Echanove ter revizorji Alexandre Hugé, Eddy Struyvelt in Juan Vazquez Rivera.

Od leve proti desni: R. Debets, A. Hugé, M. Schuppan, A. Brenninkmeijer, P. Stafford, M. Echanove, A. Moonen.

Odstavek

Glosar in kratice

I–IX **Povzetek**

1–13 **Uvod**

1–2 **Evropa zaostaja pri inovacijah**

3–6 **Premik v osredotočenju politike EU na inovacije**

7 – 13 **Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo**

7–8 **Poslanstvo in cilj EIT**

9–13 **Kako deluje?**

14–18 **Obseg revizije in revizijski pristop**

19–103 **Opažanja**

19–23 **Obstoj EIT je utemeljen**

24–68 **Nekateri ključni elementi niso bili ustrezno zasnovani**

25–26 **Trikotnik znanja na ravni Komisije ni ustrezno upoštevan**

27–33 **Financiranje EIT temelji na dopolnilnih dejavnostih s slabo opredeljenim konceptom**

34–37 **Zatrjevani učinek vzvoda ni dokazan in ni verjeten**

38–39 **Ni verjetno, da bi SZI postale finančno vzdržne**

40 **Skladu EIT ni uspelo pritegniti dodatnih sredstev**

41–50 **Proces sklepanja letnih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev ne spodbuja ustrezno inovacijskih dejavnosti SZI**

- 51–54 **Obstoječi ključni kazalniki uspešnosti niso primerni za uspešno spremljanje**
- 55–57 **Udeležbo podjetij bi bilo mogoče izboljšati**
- 58–62 **Model EIT ne določa zadostno ciljev za podporo obstoječih MSP**
- 63–64 **Ni dovolj konkretnih sinergij in dopolnjevanja**
- 65–68 **Nekateri elementi EIT so deležni pozitivnih ocen: poudarek na trgu, dolgoročna naravnost, neodvisnost SZI in kolokacijski centri**
- 69–95 **Izvajanje modela EIT je treba izboljšati**
- 69 **EIT še ni popolnoma neodvisen**
- 70–72 **EIT ni izpolnil svoje vloge vlagatelja v naložbe z družbenim in okoljskim učinkom**
- 73 **Mehanizem financiranja na podlagi konkurence podcenjuje uspešnost**
- 74–79 **Partnerji SZI imajo bistvene upravne in revizijske obremenitve**
- 80–84 **EIT ima premalo sredstev in je bil v preteklosti slabo upravljan**
- 85–86 **Finančna podpora EIT je koncentrirana**
- 87–88 **SZI so premalo pregledne**
- 89–95 **SZI spodbujajo inovacijsko omrežje in podjetniško kulturo, vendar je doslej le malo dokazov o oprijemljivih rezultatih ali učinku**
- 96–103 **Prihodnost**
- 97–98 **Uvedena so bila načela finančne vzdržnosti**
- 99–100 **Opredelitev dopolnilnih dejavnosti SZI je bila spremenjena**
- 101 **Razviti bodo bolj smiselni ključni kazalniki uspešnosti**
- 102 **EIT si prizadeva za vključitev več držav**
- 103 **Trenutno poteka razprava o novih okvirnih sporazumih o partnerstvu**

104–111 **Zaključki in priporočila**

105 **Utemeljitev**

106–107 **Zasnova**

108–109 **Izvajanje in učinek**

Priloga I – Regionalni kolokacijski centri po Evropi

Priloga II– Cilji EIT

Odgovori Komisije

7. OP: Sedmi okvirni program za raziskave, tehnološki razvoj in predstavitvene dejavnosti je bil glavni instrument Evropske unije za podporo raziskavam in inovacijam v obdobju 2007–2013. EIT ni bil del 7. OP.

ECA: Evropsko računsko sodišče.

EIT: Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo.

Evropa 2020: Evropa 2020 je strategija EU, namenjena doseganju rasti v prihodnjih letih, s katero naj bi EU postala pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo.

GD za izobraževanje in kulturo: Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo pri Evropski komisiji je izvršilna veja Evropske unije, pristojna za politiko na področju izobraževanja, kulture, mladih, jezikov in športa. GD za izobraževanje in kulturo je nadzorni organ EIT.

GD za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja: Poslanstvo Generalnega direktorata za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja pri Evropski komisiji je spodbujanje rasti naklonjenega okolja za evropska podjetja. GD za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja je odgovoren za vrsto ukrepov, namenjenih izboljšanju poslovnega okolja, zlasti za mala in srednja podjetja, ter podpiranju razvoja močne in trajnostne industrijske osnove, ki omogoča konkuriranje na svetovnih trgih.

GD za raziskave in inovacije: GD za raziskave in inovacije pri Evropski komisiji je pristojen za raziskovalno in inovacijsko politiko Evropske unije ter usklajevanje dejavnosti na tem področju. Financira inovacijske dejavnosti znotraj okvirnih programov, trenutno programa Obzorje 2020.

KKU: Ključni kazalniki uspešnosti se uporabljajo za merjenje dejavnikov, ki so odločilni za uspeh organizacije.

Kolokacijski center: Kolokacijski center je geografsko vozlišče za praktično povezovanje v okviru trikotnika znanja, ki ga vzpostavi in upravlja skupnost znanja in inovacij. Kolokacijski centri zagotavljajo pisarniške prostore, v katerih se inovatorji lahko fizično srečujejo in delajo skupaj.

Obzorje 2020: Obzorje 2020 je naslednik 7. OP. Njegov glavni cilj, podprt s prvotnim proračunom v višini 77 milijard EUR za obdobje 2014–2020, je zagotoviti razvoj vrhunske znanosti v Evropi, odpravo ovir za inovacije ter lažje sodelovanje javnega in zasebnega sektorja pri ustvarjanju inovacij. EIT je del Obzorja 2020.

Podjetniški inkubator: Podjetniški inkubator je organizacija, namenjena podpiranju uspešnega ustanavljanja in nadaljnega razvoja podjetij. Pogosto omogoča dostop do fizične poslovne infrastrukture, podpornih dejavnosti, prilagojenih posameznemu podjetju, in priložnosti za mreženje.

Rezultat: Neposredne spremembe pri neposrednih naslovnih ob koncu njihovega sodelovanja pri nekem ukrepu.

SZI: Skupnost znanja in inovacij je zelo neodvisno partnerstvo vodilnih visokošolskih zavodov, raziskovalnih organizacij, podjetij in drugih deležnikov v inovacijskem procesu, ki obravnava družbene izzive z razvojem izdelkov, storitev in procesov ter s podpiranjem inovativnih podjetnikov.

Temeljne raziskave: Temeljne raziskave so eksperimentalno ali teoretično delo, ki se izvaja predvsem zaradi pridobivanja novega znanja o temeljnih pojavov in opazljivih dejstev, ne da bi bilo namenjeno za neko uporabo.

Trikotnik znanja: Prispevek visokošolskega izobraževanja k delovnim mestom in rasti je mogoče povečati s tesnimi in uspešnimi povezavami med izobraževanjem, raziskavami in inovacijami – tremi stranicami trikotnika znanja.

Učinek: Dolgoročne družbeno-ekonomske posledice, ki jih je mogoče opaziti v nekem obdobju po zaključku ukrepa in se lahko nanašajo na neposredne nosilce ukrepa ali posredne nosilce zunaj meja ukrepa.

I Slaba povezanost izobraževanja, znanosti in poslovnega sveta se pogosto navaja kot eden glavnih razlogov za to, da Evropa primerjavi s svojimi konkurenti zaostaja pri inovacijskih dosežkih. Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT), ustanovljen leta 2008, ima ambiciozen cilj premagati to oviro. Poslanstvo EIT je krepitev inovacijske zmogljivosti Evropske unije „s spodbujanjem sinergije in sodelovanja [...] visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij na najvišji ravni, tudi s spodbujanjem podjetništva.“

II EIT, katerega prvotni proračun za obdobje 2008–2020 znaša 3 milijarde EUR, ima pomembno vlogo v strategiji Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Namen EIT, ki zajema celoten inovacijski cikel na ravni EU, od laboratorija do trga, je povezati najboljše ustvarjalne in inovativne partnerje iz akademskega, raziskovalnega in poslovnega sveta, da bi skupaj obravnavali glavne družbene izzive, kot so podnebne spremembe, energijska učinkovitost, digitalne inovacije, zdravje in surovine.

III EIT ni raziskovalni center in ne financira neposredno posameznih projektov, ampak zagotavlja nepovratna sredstva skupnostim znanja in inovacij (SZI). SZI, ki so izbrane na podlagi konkurence, so neodvisna partnerstva med obstoječimi podjetji, raziskovalnimi inštituti in univerzami. Izvajajo predvsem: 1. dejavnosti izobraževanja in usposabljanja, 2. raziskave, usmerjene v inovacije in temelječe na sodelovanju, ter 3. ustanavljanje in razvoj inovativnih podjetij.

IV Računsko sodišče je preučilo, ali je EIT uspešno orodje za spodbujanje inovacij v EU. Preverilo je, ali utemeljitev in zasnova EIT ustrezata potrebam inovacijskih skupnosti, ter ocenilo izvajanje in spremljanje dejavnosti EIT. Ugotovilo je, da kljub nesporni utemeljenosti obstoja EIT njegov zapleten operativni okvir in težave z upravljanjem ovirajo splošno uspešnost inštituta.

V Glavni razlogi za ustanovitev EIT so ustrezno utemeljeni in jih deležniki v glavnem podpirajo: šibke povezave med podjetji, raziskovalnimi inštituti in visokošolskim izobraževanjem, majhna uspešnost pri prenosu rezultatov raziskav na trg ter pomanjkanje podjetniške kulture so bili argumenti, s katerimi je bila utemeljena njegova ustanovitev, ki bi naj prispevala k reševanju teh konkretnih vprašanj. Zahvaljujoč EIT so tri SZI, ki so bile vzpostavljene leta 2010, povezale več kot 500 partnerjev iz različnih strok, sektorjev in držav. SZI so neodvisne, kar partnerji, vključeni vanje, še posebej cenijo. V okviru EIT ponujajo nove priložnosti za izvajanje inovacijskih dejavnosti in spodbujajo podjetniško kulturo.

VI

Vendar pa je bilo pri reviziji odkritih več slabosti v ključnih konceptih in operativnih procesih:

- (a) model financiranja EIT vključuje koncept dopolnilnih dejavnosti SZI, ki jih ne financira EIT. Ta pogoj za financiranje prinaša le majhno ali sploh nobene dodane vrednosti, vendar po nepotrebnem otežuje spremljanje finančnega prispevka EIT in poročanje o njem;
- (b) praktične ureditve za sodelovanje med EIT in SZI, kot je npr. postopek, v skladu s katerim EIT zagotavlja nepovratna sredstva SZI, niso ustrezne glede na naravno inovacijskih dejavnosti, ki naj bi jih EIT podpiral;
- (c) finančna vzdržnost SZI je vprašljiva. Podjetja niso dovolj vključena v dejavnosti SZI, čeprav je bilo njihovo sodelovanje osnovni pogoj za uspešnost EIT. Financiranje EIT je skoncentrirano na nekaj držav in majhno število partnerjev SZI,
- (d) kazalniki uspešnosti ter procesi spremljanja in poročanja ne dajejo izčrpne slike o rezultatih in učinkih.

VII

Sedem let po ustanovitvi EIT operativno še vedno ni popolnoma neodvisen od Evropske komisije, kar negativno vpliva na njegovo sprejemanje odločitev. EIT ni inštitut, usmerjen k učinkom, kot je bilo zamišljeno. Uspešnost SZI se pri obdelavi končnega izplačila nepovratnih sredstev ne upošteva dovolj. EIT je pred letom 2015 le redko zavrnil stroške na podlagi nezadostne uspešnosti.

VIII

Na učinek popravilnih ukrepov, ki sta jih Komisija in EIT izvedla leta 2015, bo treba še počakati. Naslednji zaključki in priporočila so pomembni in je treba na njihovi podlagi sprejeti nadaljnje ukrepe.

IX

Če želi EIT postati revolucionaren inovativen inštitut, kot je bilo prvotno zamišljeno, so potrebni veliki zakonodajni in operativni popravki, da bo boljše spodbujal inovacijski potencial EU. Sodišče priporoča, naj:

1. Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu predlaga popravek pravne podlage za EIT, ki bo spremenil model financiranja EIT;
2. sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev EIT a) zajema obdobje, daljše od enega koledarskega leta, in b) naj bo podpisan pred začetkom dejavnosti;
3. EIT svoj pristop nanovo osredotoči na doseganje učinka. Zaradi tega bi si moral prizadevati za večjo neodvisnost in izkoristiti prožnost, ki jo ponuja pravna podlaga Obzorja 2020. Moral bi zlasti sprejeti posebna pravila, prilagojena potrebam partnerjev SZI. Razrešiti bi moral svoje kadrovske težave, da bi bil zmožen neprekinjeno spremljati uspešnost SZI;
4. EIT razvije analizo, ki bo temeljila na učinku. EIT bi moral tudi racionalizirati svoje procese spremljanja in poročanja.

Evropa zaostaja pri inovacijah

01

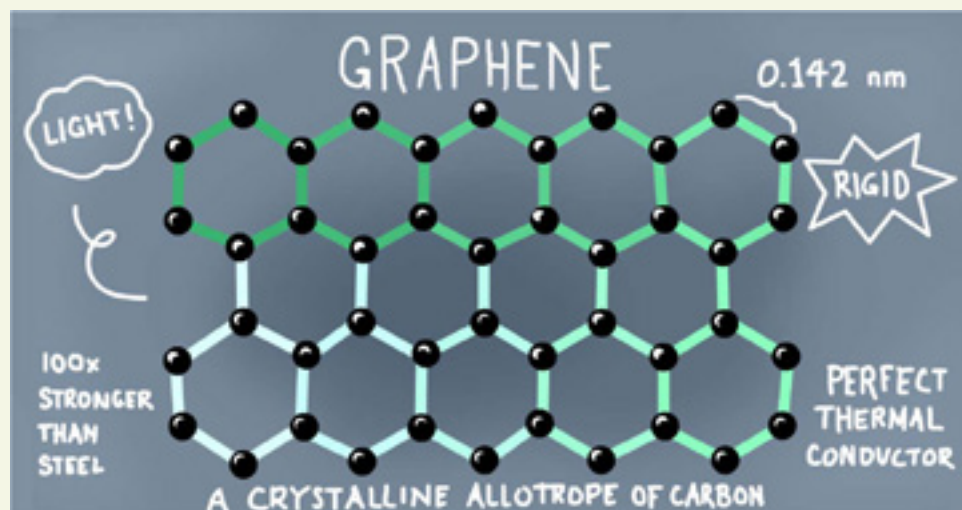
Raziskave Komisije kažejo, da EU primanjkuje inovacijske kulture, ki bi omogočala, da bi se dobre zamisli z lahkoto preoblikovale v nove izdelke in storitve, in da ji svoje odličnosti v temeljnih raziskavah ne uspeva pretvoriti v tržno naravnane inovacije. **Okvir 1** podaja primer tega neuspeha, ki je bil poimenovan „evropski paradoks“¹.

1 Teorija, razvita v zeleni knjigi o inovacijah, Evropska komisija, 1995.

Okvir 1

Evropski paradoks – primer grafena

Grafen je material na osnovi ogljika s strukturo, ki jo je leta 2004 odkril Andre Geim, profesor fizike na Univerzi v Manchestru. Zaradi svojih izrednih lastnosti (je lažji, vendar trdnejši od jekla ter ima visoko toplotno in električno prevodnost) je grafen izredno primeren za najrazličnejšo uporabo, ki sega od visoko zmogljivih elektronskih naprav do hranilnikov energije.

Vir: www.sketchport.com, © Magicalhobo, 2014. Uporaba pod licenco CC-BY.

Od njegovega odkritja je bilo po vsem svetu izdanih več kot 11 000 patentov oz. vloženih patentnih prijav, povezanih s tem materialom. Vendar na Združeno kraljestvo odpade manj kot 1 odstotek tega števila, medtem ko po podatkih podjetja Cambridge IP, družbe za tehnološke strategije s sedežem v Združenem kraljestvu, s skoraj dvotretjinskim deležem prevladujejo organizacije iz Azije.

Vir: Sarah Gordon, „Red tape and cost lie behind Europe’s poor patent performance“, *Financial times*, december 2014.

02

Da bi rešila to težavo, si EU prizadeva, da bi postala na znanju temelječe gospodarstvo, sloneče na ambiciozni agendi za raziskave in inovacije. Strategija Evropske unije predvideva vzpostavitev inovacijam prijaznega okolja, kjer se odlične ideje lažje pretvorijo v izdelke in storitve, ki bodo našemu gospodarstvu prinesli rast in delovna mesta.² **Okvir 2** opredeljuje inovacijo, ki je dejansko ključno gonilo gospodarske rasti in ustvarjanja delovnih mest.

2 *Innovation Union, a Europe 2020 Initiative* (http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm).

Okvir 2

Opredelitev inovacije

Inovacija je uresničitev novega ali znatno izboljšanega proizvoda (izdelka ali storitve) ali procesa, nove metode trženja ali nove organizacijske metode v poslovni praksi, organizaciji delovnih mest ali zunanjih odnosih. Minimalna zahteva za inovacijo je, da so proizvod, proces, metoda trženja ali organizacijska metoda novi (ali znatno izboljšani) za podjetje.

Inovacijske dejavnosti so vsi znanstveni, tehnološki, organizacijski, finančni in komercialni ukrepi, ki dejansko vodijo k uresnitvi inovacij ali so temu namenjeni. Inovacijske dejavnosti vključujejo tudi raziskave in razvoj, ki niso neposredno povezani z razvojem posamezne inovacije.

Vir: OECD/Evropske skupnosti, *Oslo manual – Guidelines for collecting and interpreting innovation data*, 2005.

Premik v osredotočenju politike EU na inovacije

03

Nesposobnost Evrope, da bi inovacije pretvorila v tržne proizvode in storitve, je Evropsko unijo spodbudila k ponovnemu premisleku o njenih politikah na področju raziskav. Javne politike EU so se tradicionalno osredotočale na temeljne raziskave,³ ki jih bolj spodbuja radovednost kot morebitna tržna uporaba. Osnovna predpostavka je bila, da bodo temeljne raziskave spodbudile uporabne raziskave, kar bo nato privedlo do inovacij in komercializacije. Vendar pa so te politike pogosto zanemarile absorpcijsko zmogljivost trga in nujnost podpore za inovacije, ki jo potrebuje zasebni sektor.

3 Glavni prejemniki sredstev v okviru prejšnjih evropskih okvirnih programov za raziskave in razvoj so bili raziskovalci zunaj poslovnega sektorja (poročilo strokovne skupine z dne 12. novembra 2012 o vmesni oceni 7. OP *Interim evaluation of the seventh framework programme*).

04

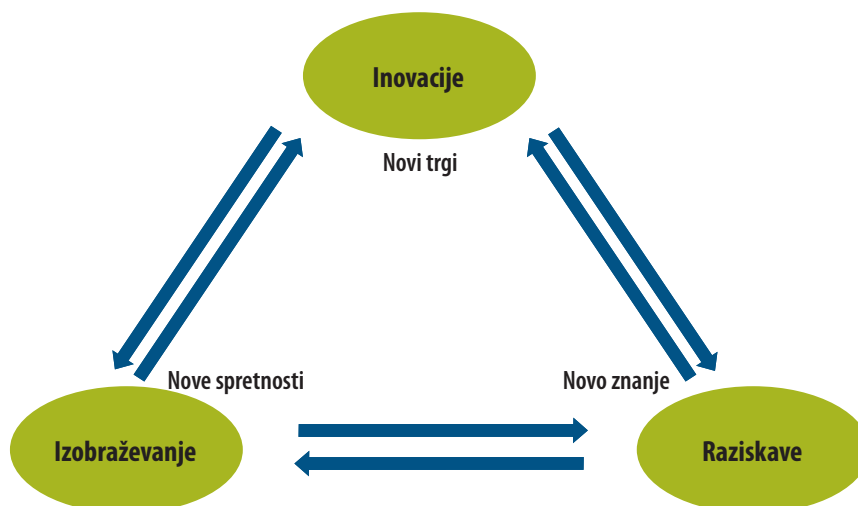
Zaradi uvedbe rezultatov na trg je Evropska komisija večji poudarek namenila koncu inovacijskega cikla. V nasprotju s svojimi predhodniki je program Obzorje 2020 (sedanji okvirni program za raziskave in inovacije) izrecno namenjen financiranju inovacij. Uvedeni so bili novi javni instrumenti EU, kot so javno-zasebna partnerstva (npr. skupne tehnološke pobude⁴), posojilne in jamstvene sheme (npr. Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja⁵) ter tvegani kapital (npr. pomoč za hitro rastoča in inovativna MSP⁶), da bi okrepili inoviranje v Evropi in še dodatno spodbudili sodelovanje podjetij v inovacijskih dejavnostih.⁷

05

Vendar so te inovativne pobude EU premalo upoštevale povezave med glavnimi deležniki, ki sodelujejo v trikotniku znanja, torej vzajemno učinkovanje med raziskavami, izobraževanjem in inovacijami (glej **slika 1**). Gospodarska rast temelji na širšem, dobro delujočem sistemu znanja in inovacij, v katerem je ključnega pomena produktivno vzajemno delovanje med vsemi akterji inovacij. Boljše razumevanje teh razmerij znotraj trikotnika znanja je spodbudilo razvoj nove javne sheme, namenjene podpiranju celotnega inovacijskega ekosistema.

Slika 1

Trikotnik znanja

Vir: Evropsko računsko sodišče.

- 4 Skupne tehnološke pobude so bile uvedene za boljše zadovoljevanje potreb industrije na posameznih področjih raziskav. Gre za neodvisne organe EU z udeležbo industrije in, v nekaterih primerih, držav članic.
- 5 Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja je bil vzpostavljen zaradi izboljšanja dostopa do dolžniškega financiranja za izvajalce raziskav, zlasti za bolj tvegane naložbe v raziskave, tehnološki razvoj in inovacije.
- 6 Pomoč za hitro rastoča in inovativna MSP v okviru Programa za konkurenčnost in inovacije zagotavlja tvegani kapital za inovativna MSP in MSP z visokim potencialom rasti.
- 7 Nizka stopnja naklonjenosti podjetij odhodkom za raziskave in razvoj se pogosto navaja kot eden od razlogov, zakaj EU ne dosega ustreznih uspešnosti. Po podatkih Eurostata je obseg raziskav in razvoja v poslovnem sektorju ustrezal 1,30 % BDP v 28 držav članic EU v letu 2012, na Japonskem pa 2,49 (podatki za leto 2010) in v Združenih državah Amerike 1,83 % (po podatkih iz leta 2011).

06

Komisija je predstavila široko zastavljeno inovacijsko strategijo za EU, katere namen je pretvoriti naložbe v znanje v izdelke in storitve, ter predlagala ustanovitev posebnega organa, ki bi deloval kot središče, ki bi pritegnilo najboljše „možgane“, ideje in družbe iz vsega sveta.⁸ Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) je začel delovati leta 2008.

Prvotni logotip EIT

Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo

Poslanstvo in cilj EIT

07

EIT naj bi premostil razkorak med raziskovalno usmerjenimi univerzami in tržno usmerjenimi podjetji. Koncept EIT, ki predvideva celosten pristop k trikotniku znanja, je edinstven način, na katerega javna shema EU spodbuja inovacije in podjetništvo. Poleg tega je izrecen cilj EIT, da se jasno osredotoča na oprijemljive rezultate in konkretne koristi za družbo s pretvarjanjem rezultatov raziskav v izdelke in storitve visoke vrednosti.⁹

08

EIT, katerega proračun za obdobje 2008–2013 znaša več kot 300 milijonov EUR, prvotno načrtovani proračun za obdobje 2014–2020 pa 2,7 milijarde EUR, ima pomembno vlogo v okviru strategije Evropa 2020 pri prispevanju k trajnostni evropski gospodarski rasti in konkurenčnosti s povečanjem inovacijske zmogljivosti držav članic in Unije zaradi spoprijemanja z večjimi izzivi, pred katerimi je evropska družba. To bo dosegel s spodbujanjem sinergije in sodelovanja ter povezovanja visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij na najvišji ravni, tudi s spodbujanjem podjetništva.¹⁰ EIT je vključen v sedanji okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje 2020¹¹.

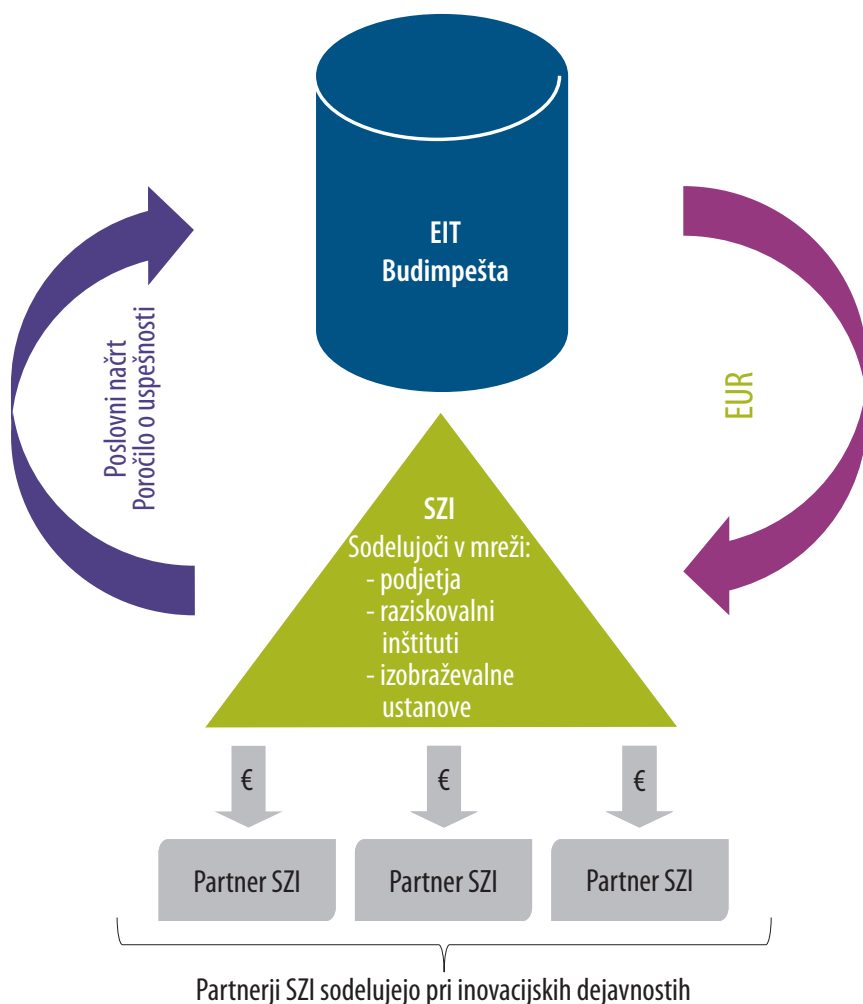
- 8 COM(2005) 24 final z dne 2. februarja 2005 „Skupna prizadevanja za gospodarsko rast in nova delovna mesta – Nov začetek za Lizbonsko strategijo“.
- 9 Sklep št. 1312/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o strateškem inovacijskem programu Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) – prispevek EIT k bolj inovativni Evropi (UL L 347, 20.12.2013, str. 892).
- 10 Člen 3 Uredbe (EU) št. 1292/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 294/2008 o ustanovitvi Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (UL L 347, 20.12.2013, str. 174).
- 11 Program Obzorje 2020 je bil vzpostavljen z Uredbo (EU) št. 1291/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 (UL L 347, 20.12.2013, str. 104). Je naslednik 7. OP in se bo izvajal v letih 2014 do 2020 s proračunom v višini 77 milijard EUR.

Kako deluje?

09

EIT deluje kot decentralizirani organ EU pod nadzorom GD Evropske komisije za izobraževanje in kulturo. Njegov sedež je v Budimpešti. EIT ni raziskovalni center in ne financira neposredno posameznih projektov, ampak zagotavlja nepovratna sredstva za skupnosti znanja in inovacij (SZI), tj. strukturirana partnerstva obstoječih podjetij, raziskovalnih inštitutov in univerz (partnerjev SZI). SZI so v središču dejavnosti EIT in so glavno sredstvo, s katerim naj bi EIT uresničil svoje cilje (glej **slika 2** za prikaz modela EIT).

Slika 2 Prikaz modela EIT

Vir: Evropsko računsko sodišče.

10

SZI bi morale zagotoviti, da se vizija in politike EIT pretvorijo v dejanske ukrepe. SZI so izbrane s pozivom za zbiranje predlogov na podlagi konkurence, ki temelji na prednostnih temah z velikim družbenim učinkom. EIT je za finančno podporo izbral pet SZI – glej **slika 3**. Za sklenitev pogodbenega sporazuma z EIT zastopa vsako SZI neodvisna organizacija, tj. pravni subjekt SZI.

Slika 3

Pet skupnosti znanja in inovacij, ki jih je izbral in jih financira EIT

SZI	Poslanstvo	Število partnerjev SZI	
EIT Digital	Zagotoviti vodilni položaj Evrope pri inovacijah na področju IKT za gospodarsko rast in kakovost življenja	115	Uvedene leta 2010
SZI za podnebne spremembe	Ustvariti priložnosti za inovatorje, da se spopadejo s podnebnimi spremembami in oblikujejo svetovno gospodarstvo	209	
SZI za trajnostno energijo	Postati vodilno gonilo inovacij in podjetništva na področju trajnostne energije	242	
EIT za zdravo življenje	Pospševati podjetništvo in inovacije za zdravo življenje in aktivno staranje, tako da se vrhunskim talentom Evrope zagotovijo nove priložnosti in viri v korist vseh državljanov	209	Uvedeni leta 2015
EIT za surovine	Okrepiti konkurenčnost, rast in privlačnost evropskega sektorja surovin na podlagi revolucionarnih inovacij in podjetništva	115	

Vir: Evropsko računsko sodišče/EIT.

11

Sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev EIT določa najvišji letni finančni prispevek in opredeljuje nabor dejavnosti, ki naj bi jih izvajala SZI v koledarskem letu, v katerem je podpisan sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev. Načrtovan nabor vseh dejavnosti SZI mora biti vključen v poslovni načrt SZI, ki je priložen sporazumu o dodelitvi nepovratnih sredstev. Te dejavnosti SZI lahko razdelimo na štiri glavna področja ukrepanja:

- (i) izobraževanje,
- (ii) inovacijski projekti,
- (iii) podjetništvo ter
- (iv) upravljanje in drugi stroški delovanja SZI.

12

V okviru ukrepov na področju izobraževanja financira EIT dejavnosti izobraževanja in usposabljanja na magistrski in doktorski ravni, ki se osredotočajo na podjetništvo ter inovacijske spretnosti. Drugi sklop ukrepov, tj. v inovacije usmerjene projekte, izvaja konzorcij partnerjev SZI, izbranih na podlagi notranjega poziva za zbiranje predlogov na podlagi konkurence, ki ga je organiziral in vodil pravni subjekt SZI. Namen je premostiti vrzel na področju inovacij med raziskavami in trgom s financiranjem projektov, povezanih z razvojnimi dejavnostmi podjetij.¹² Sklop ukrepov v zvezi s podjetništvom je namenjen spodbujanju ustanavljanja podjetij pod okriljem inkubatorjev in pospeševanju razvoja podjetij z zagotavljanjem finančne in tehnične podpore za rast zagonskih podjetij. Eden od njegovih glavnih ciljev je skrajšanje časa do uvedbe na trg za nova podjetja s predstavitvenimi ukrepi, izkustvenimi laboratoriji in tržnimi raziskavami.

13

Četrty sklop ukrepov krije stroške, povezane z upravljanjem SZI in njihovih kolokacijskih centrov. Vsaka SZI ima regionalne kolokacijske centre po vsej Evropi (glej **Prilogo I**). To so fizični prostori za srečevanje in sodelovanje, zamišljeni za uresničevanje inovacij na lokalni ravni.

12 Osredotočenost na poslovno uporabo je glavna razlika v primerjavi s tradicionalnimi skupnimi raziskovalnimi projekti, kakršni so bili predlagani v okviru pozivov za zbiranje predlogov na podlagi konkurence za 7. OP.

Obseg revizije in revizijski pristop

14

Namen revizije Evropskega računskega sodišča je bil oceniti, ali je EIT uspešno orodje za spodbujanje inovacij v EU. Sodišče je preučilo zlasti utemeljenost, zasnovo in izvajanje EIT, da bi ocenilo, ali je ta novi instrument na pravi poti za doseg svojega splošnega cilja, ki je okrepitev inovacij v EU s povezovanjem trikotnika znanja.

15

Revizija je potekala od decembra 2014 do junija 2015, zajela pa je dejavnosti SZI in EIT med letoma 2010 in 2014. EIT se je leta 2015 lotil več pobud, ki so opisane v odstavkih 96 do 103. Sodišče se je srečalo s predstavniki:

- o GD za izobraževanje in kulturo pri Evropski komisiji,
- o sedeža EIT,
- o treh pravnih subjektov SZI,
- o sedmih partnerjev SZI in
- o petih kolokacijskih centrov¹³.

16

Partnerji SZI so bili izbrani glede na pomen financiranja EIT, ki so ga prejeli. Drugo merilo je bilo uporabljeno za zagotovitev, da so bili v vzorec zajeti partnerji SZI iz vseh SZI, vzpostavljenih leta 2010, in iz vseh vrst organizacij, ki predstavljajo tri strani trikotnika znanja (tj. univerz, raziskovalnih inštitutov in podjetij). Na podlagi vzorca so bile pregledane tudi dejavnosti SZI, ki jih je financiral EIT.

17

Revizijski pristop je bil dopolnjen s:

- o spletno anketo, namenjeno zbiranju stališč partnerjev SZI,¹⁴
- o kvantitativno analizo stroškov, ki so jih prijavile SZI, za obdobje 2010–2014,
- o pregledom znanstvene literature o inovacijah in EIT ter
- o analizo ukrepov, ki sta jih sprejela EIT in Komisija med revizijo Sodišča in po njej.

18

Za boljše razumevanje glavnih izzivov, s katerimi se spopada EIT, je bila pred revizijo organizirana okrogla miza ključnih deležnikov. Kot vir informacij so bili uporabljeni podatki in zaključki iz letne revizije računovodskih izkazov EIT, ki jo je opravilo Sodišče.

13 S sedežem v Grenoblu (SZI za trajnostno energijo (KIC InnoEnergy)), Londonu (SZI za podnebne spremembe (Climate-KIC) in EIT Digital) in Stockholmu (EIT Digital in SZI za trajnostno energijo).

14 SZI so posredovale veljaven elektronski naslov za samo 298 partnerjev SZI (od 546), od katerih jih je 113 na anketo odgovorilo v celoti, kar pomeni 38-odstotno stopnjo odgovorov.

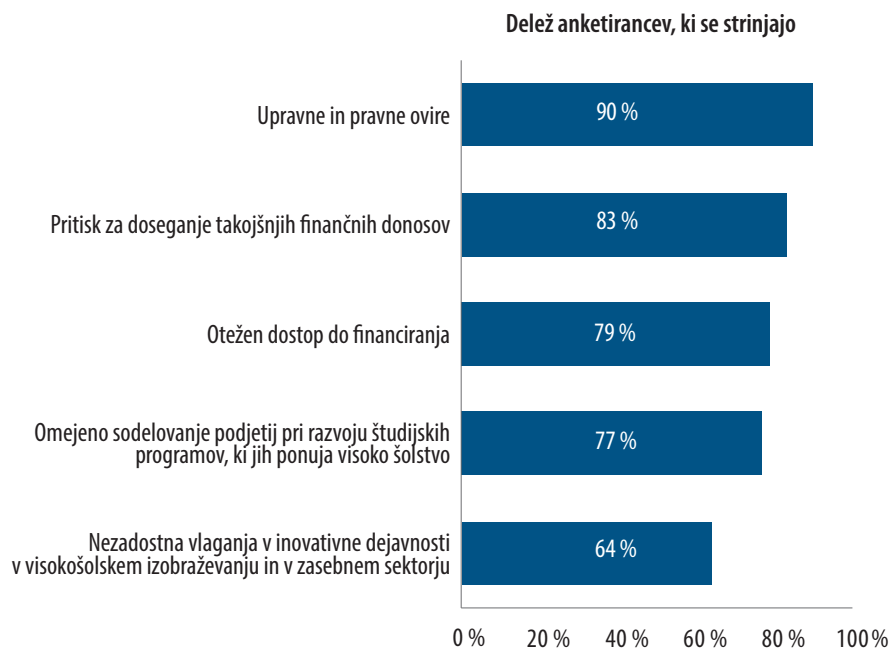
Obstoj EIT je utemeljen

19

Deležniki in večina partnerjev SZI, ki so sodelovali v anketi, menijo, da so glavne ovire za inovacije, razvrščene po pomembnosti po mnenju anketirancev, naslednje (glej **slika 4**):

Slika 4

Glavne ovire za inovacije po mnenju anketirancev

Vir: Evropsko računsko sodišče.

20

Druge ovire za inovacije v EU, o katerih so poročali, so bile: preveč različnih mehanizmov javnega financiranja z lastnimi pravili, kar slabi skupno učinkovitost javnih podpornih shem; prevelika razdrobljenost raziskovalnih prizadevanj v EU, kar vodi v drago podvajanje; neobstoj skupnih strategij in/ali sinergij v programih EU z drugimi programi EU ter nacionalnimi in lokalnimi programi za podporo inovacij; obstoj različnih pravnih sistemov na nacionalni ravni, ki omejujejo čezmejno inoviranje; neobstoj uspešnega notranjega trga EU, kar še povečuje težave pri komercializaciji novih izdelkov/storitev v drugih državah EU.

21

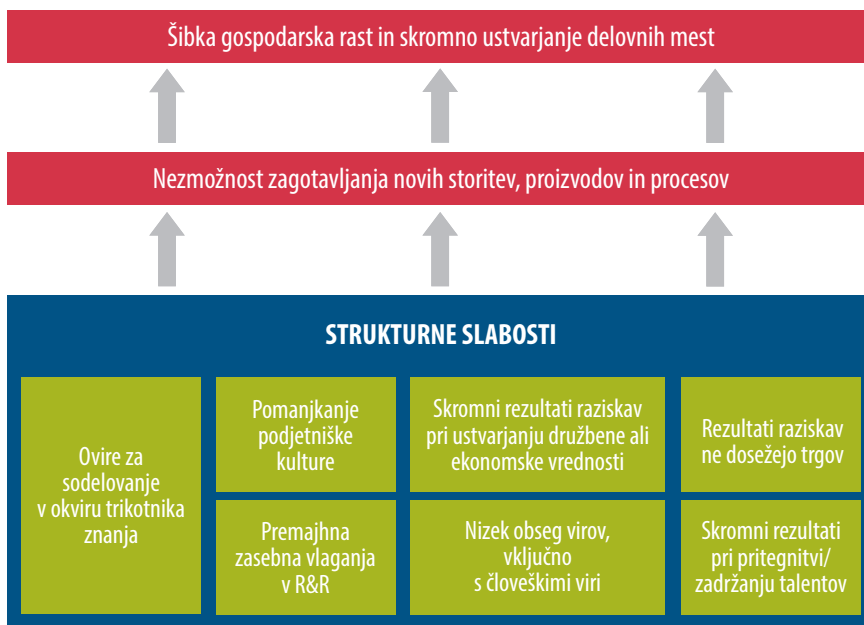
Skoraj 80 % anketirancev se je strinjalo, da javne sheme za podporo inovacij niso dovolj usmerjene v tržne aplikacije. To stališče se je potrdilo tudi med pogovori. Po mnenju 66 % anketirancev so cilji EIT pomembni zaradi odpravljanja glavnih ovir za inovacije v Evropi – glej **Prilogo II** o ciljih EIT. Vsi vprašani so potrdili razloge in potrebo po vzpostavitvi novega instrumenta EU (EIT), ki se razlikuje od obstoječih.

22

Slabosti trga, obravnavi katerih je namenjen EIT (glej **sliko 5**), so strukturne slabosti, ki ovirajo inovacije in tako zavirajo gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest. Razvoj podjetniške kulture ni dovolj dober. Pomanjkanje komercializacije rezultatov raziskav in nizka raven sodelovanja med raziskovalno usmerjenimi univerzami in tržno usmerjenimi podjetji se pogosto navajata kot glavna razloga za zaostajanje EU pri inovacijskih dosežkih. Visokošolsko izobraževanje se ne osredotoča dovolj na spodbujanje inovatorjev in podjetnikov. Nujno bi bilo, da visoko šolstvo v študijske programe vključi inovacijske in podjetniške spretnosti.

Slika 5

Slabosti trga, ki naj bi jih obravnaval EIT

Vir: Evropsko računsko sodišče.

23

EIT naj bi torej dal prednost prenosu svojih visokošolskih, raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti v poslovno okolje ter njihovi komercialni uporabi. Toda čeprav zasnova EIT izhaja iz smiselne utemeljitve, bo treba zeleni učinek šele doseči.

Nekateri ključni elementi niso bili ustrezno zasnovani

24

EIT je bil prvotno zamišljen kot inovativna javna shema. Z modelom EIT so bile uvedene posebnosti, ki jih ni mogoče najti pri nobenem drugem instrumentu EU za spodbujanje inovacij. Edinstvena je na primer njegova sposobnost, da s projekti, usmerjenimi v inovacije, ki jih vodi več partnerjev SZI, podpira celoten inovacijski ekosistem od izobraževanja do zagonskih podjetij. Neodvisnost SZI je še ena značilnost modela EIT, ki jo partnerji še posebej cenijo. Vendar pa nekateri ključni elementi modela EIT niso bili ustrezno zasnovani za zagotavljanje uspešne in revolucionarne javne sheme.

Trikotnik znanja na ravni Komisije ni ustrezno upoštevan

25

Začetna prizadevanja za vzpostavitev EIT so temeljila na predpostavki, da je najšibkejši člen v povezovanju trikotnika znanja med visokošolskim sektorjem in poslovnim svetom. Pristojnost za EIT je zato dobil GD za izobraževanje in kulturo, ki ima bogate izkušnje z izobraževalnimi programi in ki je tako pri tem prevzel vodilno vlogo znotraj Komisije, na primer kot opazovalec v upravnem odboru EIT.

26

Za sklopa ukrepov v zvezi z inovacijami in podjetništvom, katerima je zdaj namenjena večina financiranja EIT, mora biti strokovno znanje neposredno dosegljivo.¹⁵ Zato bi moral imeti EIT reden dostop do strokovnega znanja GD za raziskave in inovacije ter GD za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja. GD za raziskave in inovacije ima dragocene izkušnje z vodenjem raziskovalnih in inovacijskih projektov, GD za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja pa ima strokovno znanje v zvezi z ustanavljanjem novih podjetij. Vendar ta generalna direktorata nimata enote, ki bi bila odgovorna za zadeve v zvezi z EIT, in Sodišče je našlo le malo dokazov, da bi bila dejavno udeležena.

15 V obdobju 2010–2014 je na sklop ukrepov v zvezi z inovacijskimi projekti odpadlo 42 % stroškov, povezanih z dejavnostmi, ki jih podpira EIT, na podjetništvo 22 %, izobraževanje 14 % in na druge stroške 22 % (glej odstavke 0 do 13). Opozoriti je treba, da obstajajo velike neskladnosti med metodologijami SZI za merjenje drugih stroškov, ki jih v glavnem tvorijo upravni in režijski stroški.

Financiranje EIT temelji na dopolnilnih dejavnostih s slabo opredeljenim konceptom

27

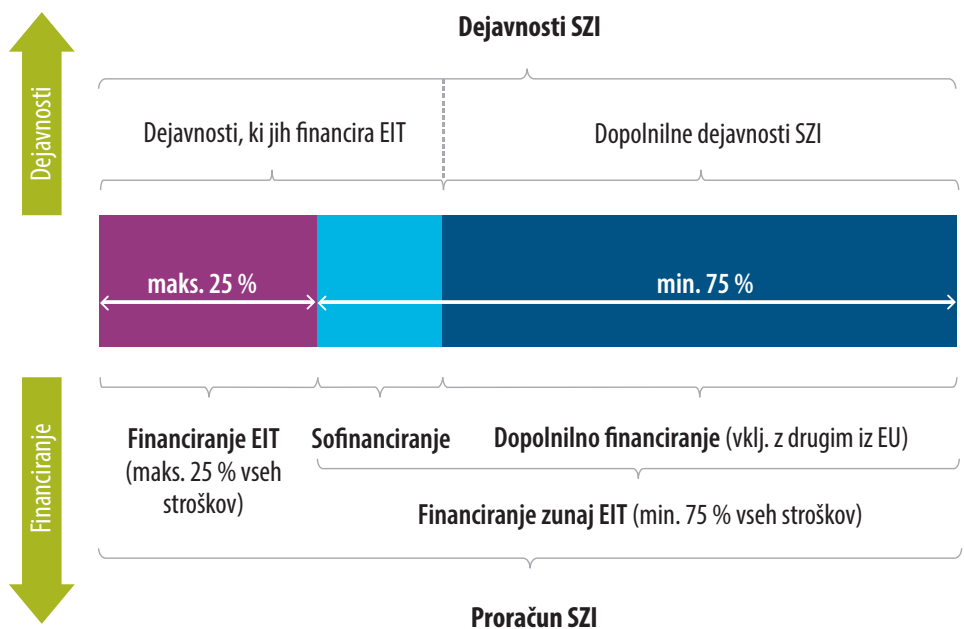
Inovacijske dejavnosti, ki jih izvajajo partnerji SZI, se delijo na dve kategoriji:

- (a) dejavnosti, ki jih v do 100-odstotnem deležu financira EIT, in
- (b) dopolnilne dejavnosti SZI, ki jih EIT ne financira.

Razlikovanje med tema dvema vrstama dejavnosti je bistvenega pomena za model financiranja EIT, saj določa zgornjo mejo prispevka EIT. Financiranje EIT lahko krije največ 25 % skupnih stroškov SZI (tj. vsote stroškov dejavnosti, ki jih financira EIT, in tistih, ki jih EIT ne financira – ta zapleteni model je prikazan na **sliki 6**).

Slika 6

Model financiranja EIT

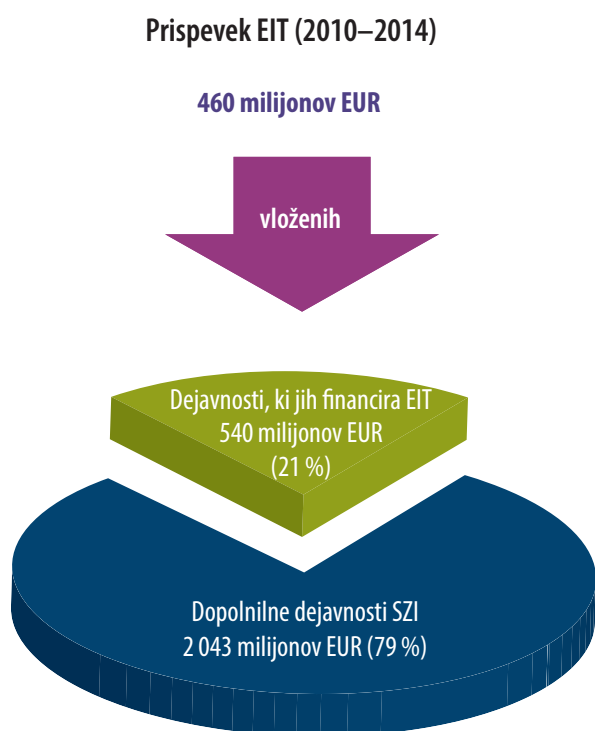
Vir: Evropsko računsko sodišče.

28

V obdobju 2010–2014 je EIT prispeval 460 milijonov EUR za tri SZI. To je pripomoglo k financiranju inovacijskih dejavnosti v skupni vrednosti 540 milijonov EUR. Dopolnilne dejavnosti SZI so bile prijavljene v višini 2 043 milijarde EUR (od tega je bilo 10 % financiranih iz drugih programov EU, kot so skupni projekti 7. OP, sheme financiranja ERC, projekti skupnih tehnoloških pobud itd., 23 % pa iz drugih nacionalnih ali regionalnih javnih shem) – glej **slika 7**.

Slika 7

Prispevek EIT za dejavnosti SZI v obdobju 2010–2014

Vir: EIT.

29

Dopolnilne dejavnosti SZI so bile slabo opredeljene. Ta neobstoj jasne opredelitve je povzročil operativne težave za partnerje SZI, ki so to, kaj je mogoče navesti kot dopolnilne dejavnosti SZI in kako poročati o njih, razumele drugače kot EIT. Na to vprašanje je leta 2012 opozorila ena od SZI v svojem poročilu o uspešnosti, ki je v njem navedla, da povzroča nedodelana opredelitev dopolnilnega financiranja probleme pri polnem sodelovanju nekaterih partnerjev in pri popolnem navajanju dopolnilnih virov, ki jih ti partnerji prispevajo.

30

Dopolnilne dejavnosti SZI niso bile pravno opredeljene do podpisa sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev med SZI in EIT za leto 2014 na začetku četrtega leta delovanja SZI. Vendar je bila celo ta opredelitev v le majhno pomoč, saj so bile dopolnilne dejavnosti zgolj opisane kot dejavnosti, ki jih izvajajo partnerji SZI in so osredotočene predvsem na dejavnosti, ki jih mora SZI izvajati, da bi izpolnila svoje poslanstvo. V dokumentu EIT z navodili za leto 2014 *Principles for financing, monitoring and evaluating KIC activities* je določeno, da morajo imeti te dejavnosti jasno povezavo z najmanj eno dejavnostjo, ki jo financira EIT in se ne smejo financirati iz prispevka EIT. Prav tako je določeno, da morajo biti stroški teh dejavnosti v ustreznem sorazmerju s stroški dejavnosti, ki jo financira EIT, in/ali s pričakovanim učinkom za uresničevanje poslanstva SZI.

31

Načelo sorazmernosti je EIT uvedel leta 2014, da bi obravnaval in preprečil pojav napihnjenih dopolnilnih dejavnosti SZI. Kljub temu ostaja ocenjevanje, ali je merilo sorazmernosti za posamezno dopolnilno dejavnost SZI izpolnjeno, izziv, saj ni bilo izdano nobeno nadaljnje navodilo, EIT pa ni uvedel nobenega posebnega mehanizma za sistematično preverjanje sorazmernosti. Tako EIT med pregledom dopolnilnih dejavnosti SZI v obdobju 2010–2014 ni zavrnil nobenih stroškov, ker naj bi bili nesorazmerni.

32

Pred ciklom poslovnega načrta za leto 2016 so se za merili jasne povezanosti in sorazmernosti uporabljale različne razlage, kar je privedlo do negotovosti med partnerji SZI, EIT in subjekti, ki preverjajo izkaze stroškov,¹⁶ glede tega, ali bi bilo v izračunu največjega prispevka EIT treba priznati povezane stroške ali ne (za primer glej **okvir 3**). To je škodljivo za partnerje SZI, saj zavrtni stroški povzročijo zmanjšanje finančnega prispevka EIT.

16 Preglede in revizije izvajajo EIT, zasebni zunanji revizorji in Evropsko računsko sodišče.

Primer dopolnilne dejavnosti SZI, pri kateri ni jasne povezanosti z dejavnostjo, ki jo financira EIT

Partner SZI je v letu 2013 poročal o eni dopolnilni dejavnosti SZI, ki je bila ocenjena na 188 milijonov EUR. V skladu s finančnim poročilom je bila ta dejavnost povezana z inovacijskim projektom, ki ga je financiral EIT, v vrednosti 4,5 milijonov EUR – to pomeni, da je razmerje stroškov 42:1. Znesek zgolj te dopolnilne dejavnosti SZI bi zadoščal za podporo celotnega prispevka EIT za leto 2013 za zadevno SZI. Za utemeljitev povezave je bil predložen kratek dokument, v katerem je bilo razloženo, da je partner vključen v številne dejavnosti SZI, vključno z izobraževalnimi programi in programi ustanavljanja podjetij.

Vendar pa ni nobenega prepričljivega dokaza o jasni povezavi med namenom nastalih stroškov v višini 188 milijonov EUR in namenom inovacijskega projekta, ocenjenega na 4,5 milijona EUR, ki ga izvajajo drugi partnerji SZI.

33

Merjenje dopolnilnih dejavnosti SZI in poročanje o njih nista bistvena za doseg ciljev EIT: samo dejavnosti, ki jih financira EIT, so tiste, zaradi katerih je SZI SZI.¹⁷ Namen nepovratnih sredstev je financirati dejavnosti, ki jih podpira EIT, in ne 25 % skupnih stroškov SZI. Izključitev dopolnilnih dejavnosti SZI kot pogoja za financiranje ne bi vplivala na izid: SZI bi še vedno izvajale dejavnosti, ki jih financira EIT.

Zatrjevani učinek vzvoda ni dokazan in ni verjeten

34

Vključitev dopolnilnih dejavnosti SZI v model financiranja EIT služi za dokazovanje njegovega učinka vzvoda. Obzorje 2020 določa, da bo pristop EIT do financiranja trdno utemeljen na močnem učinku vzvoda [...]. V letnem poročilu EIT za leto 2013 je navedeno, da je faktor vzvoda 4, saj več kot 80 % celotnega proračuna SZI prihaja iz zunanjih virov in vsak vložen evro iz proračuna EU sproži večjo naložbo iz drugega vira. Komisija je leta 2013 v svoje poročilo kot kazalnik uspešnosti vključila razširjeni učinek vzvoda EIT na zasebne in druge javne finančne vire.

17 FAQ about KICs – EIT (2010).

35

Zatrjevani učinek vzvoda EIT s faktorjem 4 temelji na predpostavki, da so vse dopolnilne dejavnosti SZI, ki jih prijavijo partnerji SZI, dodatne, tj. da jih je sprožilo posredovanje EIT. Ta predpostavka je nerealna, saj EIT SZI dovoljuje, da dopolnilne dejavnosti prijavljajo za nazaj: v tekočem letu poročanja o povezani dejavnosti, ki jo financira EIT, je mogoče prijaviti stroške preteklih dopolnilnih dejavnosti SZI.

36

Te pretekle dopolnilne dejavnosti SZI niso dodatne, saj so jih partnerji SZI izvedli brez pomoči EIT (za primer glej **okvir 4**). Vrednost preteklih dopolnilnih dejavnosti SZI znaša 450 milijonov EUR in ustreza 22 % vseh dopolnilnih dejavnosti SZI, prijavljenih v obdobju 2010–2014.

Okvir 4**Učinek finančnega vzvoda ne more izhajati iz preteklih dejavnosti**

Partner SZI lahko kot dopolnilno dejavnost SZI k dejavnosti, ki jo financira EIT in poteka v letu 2014, prijavi stroške, ki so nastali pri preteklem projektu sodelovanja EU iz obdobja 2010–2013. Vendar pa je bila odločitev za izvedbo projekta 7. OP v letu 2010 sprejeta neodvisno od v letu 2014 sprejete odobritve EIT, da bo financiral povezane dejavnosti, kar pomeni, da v tem posebnem primeru učinka vzvoda ni.

37

Poleg tega partnerji SZI prispevajo v proračun SZI predvsem v naravi in ne v gotovini. To pomeni, da obstaja znatno tveganje, da partnerji SZI počnejo tisto, kar bi počeli v vsakem primeru (mrtve izgube), stroške pa prijavljajo kot prispevek dopolnilnih dejavnosti SZI za EIT. Partnerji SZI in trije pravni subjekti SZI, s katerimi so bili med to revizijo opravljeni pogovori, so potrdili, da dopolnilne dejavnosti SZI večinoma niso dodatne. Izvedene bi bile, tudi če EIT ne bi obstajal. Naš pregled vseh dopolnilnih dejavnosti SZI, katerih vrednost je znašala več kot dva milijona EUR, je pokazal, da je to res.

Okvir 5**Primeri dopolnilnih dejavnosti SZI, ki niso dodatne**

Partnerji SZI so kot dopolnilne dejavnosti SZI v poročilih navajali stroške študentov, ki niso bili študentje EIT, so se pa udeležili tečajev, na katerih so sodelovali tudi študentje EIT. Teh stroškov ne moremo obravnavati kot dodatnih, saj so del standardnega izobraževalnega programa na univerzi.

Ni verjetno, da bi SZI postale finančno vzdržne

38

SZI naj bi razvijale strategije, na podlagi katerih bi postale finančno vzdržne,¹⁸ čeprav ta cilj dolgoročno ni skladen s pričakovano življenjsko dobo SZI (sedem do petnajst let), kot je opisano v uredbi o ustanovitvi EIT¹⁹. Zaradi te zakonodajne neskladnosti se na splošno razume, da naj bi se finančni prispevek EIT načeloma po največ petnajstih letih končal, vendar pa naj bi SZI obstajale še naprej.²⁰

39

Partnerji SZI in trije pravni subjekti SZI, s katerimi so bili opravljeni pogovori, so izjavili, da je malo verjetno, da bi SZI po petnajstih letih postale finančno neodvisne. V obdobju 2010–2014 je samo ena SZI prijavila prihodek (400 000 EUR), medtem ko je EIT SZI zagotovil več kot 460 milijonov EUR. Dve tretjini anketirancev, ki so se odzvali na anketo Sodišča, menita, da ni verjetno, da bi SZI dolgoročno postale finančno neodvisne.

Skladu EIT ni uspelo pritegniti dodatnih sredstev

40

Letno poročilo EIT za leto 2010 je napovedalo ustanovitev sklada EIT, ki se bo uporabljal kot sredstvo za pritegnitev in usmerjanje financiranja za dejavnosti EIT, ki ne spadajo v okvir njegovega rednega financiranja. Na ta način bo imel sklad odločilno vlogo pri ohranjanju finančne vzdržnosti in neodvisnosti EIT ter pri povečevanju njegovega družbenega dometa. Sklad nikoli ni pritegnil nobenih večjih sredstev in je bil leta 2014 ukinjen.

Proces sklepanja letnih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev ne spodbuja ustrezno inovacijskih dejavnosti SZI

41

Poslovni načrt SZI, priložen sporazumu o dodelitvi nepovratnih sredstev, je celovit dokument, ki vsebuje izbor, opis in upravljanje nabora načrtovanih dejavnosti SZI za naslednje koledarsko leto. EIT izda smernice, s katerimi pojasni zahteve v zvezi s strukturo, vsebino in podrobnostjo poslovnega načrta.

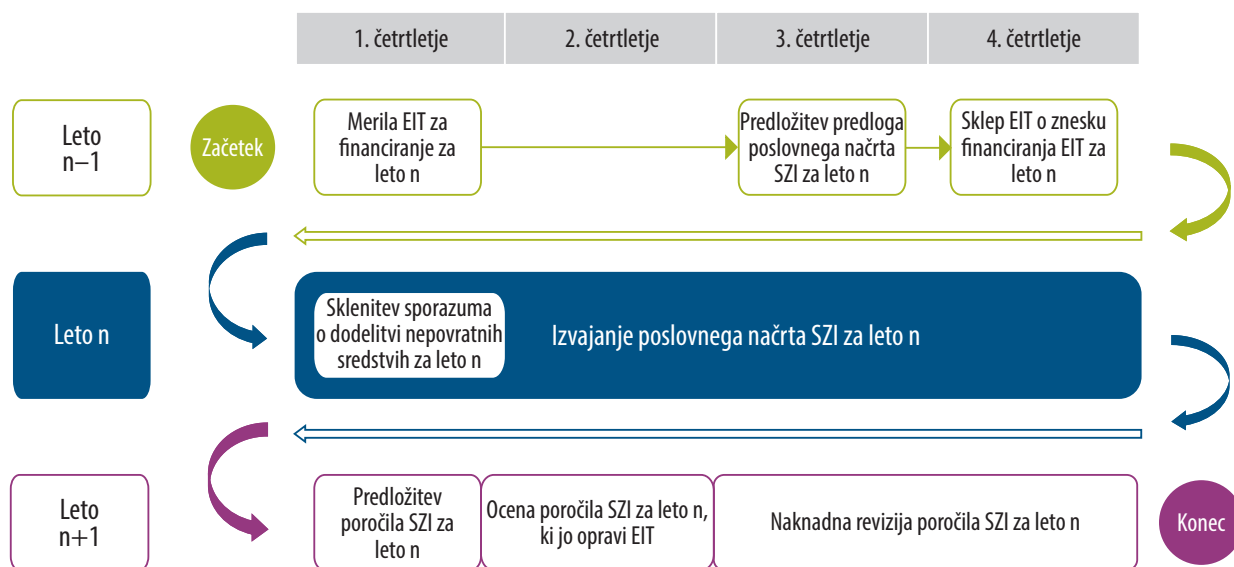
- 18 Člen 6(2) spremenjene uredbe o ustanovitvi EIT navaja: „SZI imajo precejšnjo avtonomijo pri opredelitvi svoje notranje organizacije in sestave ter natančnega načrta dela in delovnih metod. Za SZI velja zlasti, da [...] razvijajo strategije za finančno vzdržnost.“
- 19 Člen 7b spremenjene uredbe o ustanovitvi EIT navaja: „[...] SZI običajno deluje od sedem do petnajst let.“
- 20 To je leta 2015 EIT izrecno sporočil SZI.

42

Poslovni načrt SZI je bolj podoben letnemu delovnemu programu z močnim poudarkom na kratkoročnih vidikih. Osnutek poslovnega načrta za naslednje leto je treba predložiti EIT najkasneje ob koncu septembra v letu n-1 – glej **slika 8** za časovni razpored za pripravo sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev in z njim povezanega poslovnega načrta. Da bi SZI lahko spoštovale ta rok, morajo partnerji SZI do konca drugega četrtnetja opredeliti in stroškovno ovrednotiti vse inovacijske dejavnosti, ki jih želijo izvajati v naslednjem letu. Partnerji SZI morajo tako vsaj 6 mesecev vnaprej točno predvideti, katere inovacijske dejavnosti bodo izvajali v naslednjem koledarskem letu. Pri sklopih ukrepov na področju inovacijskih projektov je potrebno dodatno obdobje treh mesecev za izvedbo poziva za zbiranje predlogov za projekte na podlagi konkurence. Vendar pa SZI lahko med letom spremenijo poslovne načrte tako, da vanje zajamejo nove inovacijske projekte, to pa se formalizira s spremembo letnega sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev.

Slika 8

Časovni razpored za pripravo sporazuma, z njim povezanega poslovnega načrta SZI in oceno poročila SZI o uspešnosti

Vir: EIT – Principles for financing, monitoring and evaluating KIC activities.

43

Strategija SZI bi morala temeljiti na skupnem srednjeročnem do dolgoročnem inovacijskem načrtovanju [...] za uresničevanje izzivov EIT [...].²¹ Kljub temu sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev, podpisan med EIT in pravnim subjektom SZI, določa le finančni prispevek EIT za obdobje enega koledarskega leta. Financiranje EIT je tako zagotovljeno le za kritje stroškov, prijavljenih na letni osnovi. Prihodnje financiranje je odvisno od razpoložljivosti proračuna EIT, na katerega vplivajo uvedba Evropskega sklada za strateške naložbe (glej **okvir 6**) in rezultati financiranja na podlagi konkurence med SZI²².

44

Sodišče sicer podpira financiranje na podlagi konkurence, vendar pri tem obstaja težava s časovno razporeditvijo. Ker o dodelitvi financiranja na podlagi konkurence odloči upravni odbor EIT na decembrski seji, rezultati glede tega financiranja niso znani pred koncem leta. To ustvarja negotovost za partnerje SZI, zaradi česar so nekateri projekti začasno ustavljeni, dokler ni jasno, ali bo financiranje na voljo ali ne.

21 Uredba (ES) št. 294/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2008 o ustanovitvi Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (UL L 97, 9.4.2008, str. 1).

22 Del letnih nepovratnih sredstev se določi na podlagi konkurence med SZI. 40 % celotnega prispevka EIT za SZI za leto 2015 je bilo dodeljenih na ta način. Ta delež naj bi se sčasoma povečeval.

Okvir 6

Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI)²³ in njegov vpliv na proračun EIT

Evropska komisija je novembra 2014 uvedla naložbeni načrt za Evropo, da bi ponovno oživila rast in naložbe v EU. Predlagala je oblikovanje Evropskega sklada za strateške naložbe, ki bi bil ustanovljen znotraj EIB in bi ga skupaj financirali EU in EIB.

Uredba o EFSI je zmanjšala prispevek EU za EIT za 12 %, z 2 711 na 2 383 milijonov EUR v 7-letnem obdobju 2014–2020. Proračun EIT za leto 2016 se bo zmanjšal s 336 milijonov EUR (kot je bilo prvotno predvideno v programu Obzorje 2020) na le 285 milijonov EUR (–15 %). To bo privedlo do manjšega števila inovacijskih dejavnosti, ki jih financira EIT. V kombinaciji s financiranjem na podlagi konkurence povzroča to dodatne negotovosti za SZI, ki morajo izbrati projekte in pripraviti svoje poslovne načrte, ne da bi imele jasno predstavbo o razpoložljivih sredstvih za naslednja leta.

SZI bi lahko imele posredne koristi od sredstev EFSI, kar bo deloma nadomestilo zmanjšanje proračuna EIT.

23 Mnenje 4/2015 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za strateške naložbe ter spremembi Uredbe (EU) št. 1291/2013 in Uredbe (EU) št. 1316/2013 (<http://eca.europa.eu>).

Opažanja

45

Ta kratkoročna usmerjenost v zvezi z operativnim in finančnim načrtovanjem ne ustreza časovnemu okviru inovacijskih dejavnosti, ki jih izvajajo SZI. Vsi partnerji SZI, ki jih je obiskalo Evropsko računsko sodišče, so navajali načelo enoletnosti kot glavno oviro za dolgoročno spodbujanje inovacij.

46

Sklop ukrepov na področju izobraževanja sestavljajo pretežno magistrski in doktorski programi. Ti študijski programi praviloma trajajo dve oziroma štiri leta. Zato je za partnerje SZI s področja visokošolskega izobraževanja tvegano podpisati večletno pogodbo s študenti, povezanimi z EIT, saj obstaja pravna negotovost glede finančnih sredstev, ki jih bodo prejeli v prihodnjih letih. To je zlasti problematično za javne organizacije (večinoma univerze in raziskovalne inštitute), ki morajo uporabljati stroga finančna pravila v skladu s svojo nacionalno zakonodajo.

47

Tudi letni postopek odobritve nepovratnih sredstev je velika ovira za načrtovanje in usklajevanje večletnih inovacijskih projektov v okviru sklopov ukrepov na področju inovacij. Nekatere SZI so vzpostavile posebne dejavnosti, namenjene dolgoročnejšim projektom z načeloma zagotovljenim financiranjem za ves čas njihovega trajanja (z vmesno oceno za zagotovitev, da je financirani projekt izvedljiv in bo verjetno ustvaril komercialni učinek; negativna vmesna ocena bi ustavila financiranje podjema). Ker pa je finančni prispevek EIT določen samo za eno leto, nosijo finančna tveganja v zvezi s prihodnjimi leti partnerji SZI. Nekatere projekte SZI bo morda treba prekiniti ali opustiti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

48

V nasprotju s tem se nepovratna sredstva EU za sodelovalne raziskovalne projekte dodeljujejo za večletno obdobje, na primer nepovratna sredstva v okviru programa Marie Skłodowske - Curie raziskovalcem zagotavljajo financiranje za obdobja, daljša od dvanajst mesecev.

49

V obdobju 2011–2014 so bili sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev v povprečju podpisani tri mesece po začetku koledarskega leta. Podpis sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za leto 2015 se je zakasnil do junija 2015. Dejavnosti, ki jih SZI izvedejo po 1. januarju, pogodba ne krije do podpisa novega letnega sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev. Pozen podpis povzroči prekinitev inovacijskega procesa, saj nekateri partnerji SZI ne želijo prevzemati pravnih in finančnih tveganj, povezanih s prevzemanjem obveznosti za sredstva, dokler ni podpisan sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev.

50

Pozen podpis letnih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev povzroči tudi zamujanje EIT pri izplačilu predhodnega financiranja SZI, ki mora biti izvedeno v roku 30 dni po začetku veljavnosti sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev. Šele tedaj lahko SZI sredstva razdelijo posameznim partnerjem. Vse izdatke, ki nastanejo pred tem, morajo torej kriti partnerji sami. Vse stroške, ki presegajo znesek prejetega predfinanciranja (do 50 %), EIT povrne šele s končnim plačilom v drugi polovici naslednjega leta.

Obstoječi ključni kazalniki uspešnosti niso primerni za uspešno spremljanje

51

V skladu s strateškim inovacijskim programom²⁴ naj bi EIT v sodelovanju s Komisijo in SZI vzpostavil celovit sistem za spremljanje prispevka EIT k programu Obzorje 2020, vpliva EIT z lastnimi dejavnostmi in dejavnostmi SZI ter rezultatov SZI. Ta sistem še ni vzpostavljen.

52

Temeljni ključni kazalniki uspešnosti EIT (glej **okvir 7**) niso jasno opredeljeni in niso bili ves čas enaki (opredelitev pojma diplomanta, koncept prenosa tehnologije in privzema znanja, pojem pod okriljem inkubatorjev razvijajočih se poslovnih zamisli itd.). V **okviru 8** je prikazan primer nejasne opredelitve ključnih kazalnikov uspešnosti, kar otežuje poročanje o uspešnosti, zlasti če se opredelitve KKV spremenijo sredi koledarskega leta, kar zahteva prilagoditev za nazaj.

24 Sklep št. 1312/2013.

Okvir 7

Ključni kazalniki uspešnosti

Obstajajo tri vrste ključnih kazalnikov uspešnosti (KKU):

1. **Temeljni KKV EIT:** Obstaja šest temeljnih ključnih kazalnikov uspešnosti: privlačnost študijskih programov, število novih diplomantov, število poslovnih zamisli, ki se razvijajo pod okriljem inkubatorjev, število ustvarjenih zagonskih ali odcepljenih (*spin-off*) podjetij, prenos/privzem znanja, novi ali izboljšani izdelki/storitve/procesi, uvedeni na trg. Napredek glede na te KKV se meri zaradi financiranja na podlagi konkurence.
2. **Za EIT značilni KKV** merijo dejavnosti EIT samega na podlagi spremljanja njegove operativne uspešnosti z uporabo kazalnikov, kot so roki za izvedbo sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev, sprejemanje poročil in izvrševanje plačil, delež formaliziranih postopkov ter raven zadovoljstva z EIT.
3. **Za SZI značilne KKV** oblikujejo SZI same.

Nejasna opredelitev KKV glede ustanovljenih zagonskih podjetij

Za priznanje zagonskega podjetja mora SZI zagotoviti dokaz (npr. pismo o nameri ali naročilnico/račun), ki potrjuje, da je to zagonsko podjetje pridobilo prvo stranko ali da obstaja potencialna prva stranka, ali drug dokument, ki dokazuje, da je zagonsko podjetje začelo komercialno poslovati. Zaradi nedoločnosti meril (npr. kaj je potencialna prva stranka) razlagajo SZI to pravilo na različne načine.

53

Na podlagi teh ključnih kazalnikov uspešnosti je težko primerjati tri SZI, saj se pri teh kazalnikih ne upoštevajo vidiki, kot so velikost zagonskega podjetja, trajanje študijskega programa itd. Poleg tega delujejo SZI v različnih sektorjih z različno stopnjo zrelosti, zaradi česar je bolj ali manj težko ustvariti nova podjetja, razviti poslovne zamisli pod okriljem inkubatorjev itd. Zgolj kvantitativna analiza ne upošteva različnih okolij, v katerih delujejo tri skupnosti znanja in inovacij. Napredek pri oblikovanju za SZI značilnih KKV je majhen.

54

Več pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene v okviru zunanje ocene leta 2011, še vedno ni bilo odpravljenih: temeljni kazalniki so še naprej osredotočeni na vložke ali izloške namesto na rezultate ali učinke ter na absolutne vrednosti namesto na povečanje aktivnosti, ki izhaja iz SZI (glej tudi odstavek 99).²⁵

Udeležbo podjetij bi bilo mogoče izboljšati

55

Če naj bo EIT uspešen, bi moral biti poslovni svet močno vključen na strateški in operativni ravni. S tem bi zagotovili, da dejavnosti SZI usmerjajo tržne potrebe in da so nadalje vodene v smereh, ki koristijo gospodarstvu in družbi.²⁶ Leta 2006 je komisar za izobraževanje, usposabljanje in kulturo poudaril, kako velik pomen ima v predlogu poslovni svet: „Podjetja bodo ključni partnerji na strateških in operativnih ravneh Inštituta. Neposredno bodo vključena v raziskovalne in izobraževalne dejavnosti ter tako pomagala razvijati podjetniško miselnost med diplomanti in raziskovalci”.²⁷ Podjetja imajo torej ključno vlogo pri premostitvi vrzeli med raziskavami in inovacijami.

25 *Monitoring progress and outcomes – External evaluation of the European Institute of Innovation and Technology – Framework Contract on evaluation and related services (EAC 03/06)*, maj 2011, odstavek 6.31.

26 COM(2006) 77 final z dne 22. februarja 2006 „Izvajanje prenovljenega partnerstva za rast in delovna mesta – Razvoj vodilnega nosilca znanja: Evropskega tehnološkega inštituta”.

27 „Komisija predložila podroben načrt predloga za ustanovitev Evropskega inštituta za tehnologijo”, Izjava za javnost Evropske komisije (IP/06/751) z dne 8. junija 2006.

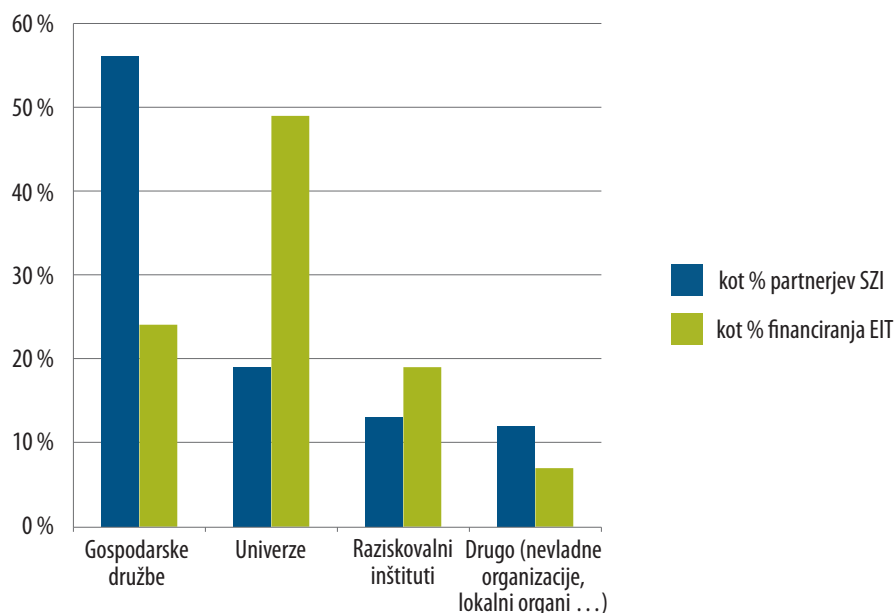
56

Kljub pomembnosti poslovnih organizacij so te prejele le 24 % finančne podpore EIT (glej **slika 9**), čeprav predstavljajo 56 % partnerjev SZI. Čeprav stopnja finančnega prispevka ni edini kazalnik udeležbe,²⁸ bi bilo mogoče izboljšati vključenost poslovnega sveta v EIT in SZI. V obdobju 2010–2014 sta bila le dva od največjih upravičencev do financiranja EIT podjetji.

28 Podjetja imajo za pridružitve SZI tudi nefinančne razloge, kot je možnost dostopa do nadarjenih študentov, ki zaključijo izobraževalne programe pod okriljem EIT.

Slika 9

Razčlenitev po vrsti organizacije v obdobju 2010–2014

Vir: EIT.

57

Poslovni deležniki so izrazili zaskrbljenost, da program SZI v glavnem usmerjajo potrebe visokošolskega izobraževanja, univerze, s katerimi so v okviru te revizije potekali pogovori, pa obžalujejo, da poslovni svet ne sodeluje dovolj pri razvoju izobraževalnih programov. V prvih treh letih so bili projekti sodelovanja, ki so jih začele SZI, opuščeni ali niso imeli oprijemljivih rezultatov, ker niso bili dovolj osredotočeni na tržne aplikacije. Med razlogi za to je bilo, da so izbiro tem za projekte, ki naj bi jih financiral EIT, večinoma usmerjale potrebe visokošolskega izobraževanja, ne pa poslovni svet. SZI so to medtem popravile, tako da so zagotovile, da bi moral projekt, ki naj bi ga financiral EIT, privedi do potencialne tržne aplikacije in torej do ustvarjanja prihodkov v prihodnosti.

Model EIT ne določa zadostno ciljev za podporo obstoječim MSP

58

MSP so pri razvoju in uporabi novih tehnologij značilno bolj prodorna in boljša od velikih organizacij. Mnoge politike EU priznavajo njihovo pomembno vlogo. Čeprav je eden od posebnih ciljev Obzorja 2020, da se MSP dodeli vsaj 20 % njegovega proračuna, pa EIT v tej zvezi ni določil nobenega cilja.

59

Čeprav so sodelujoči v raziskavi spodbujanje in podpiranje sodelovanja malih in srednje velikih podjetij pri inovacijskih dejavnostih opredelili kot tretji najpomembnejši cilj, ki bi ga EIT moral doseči zaradi spodbujanja inovacij v Evropi, EIT ni izvajal posebnih ukrepov za boljšo podporo obstoječih MSP, ki bi presegali druge sheme EU. Zagonska in novoustanovljena podjetja se podpirajo s poslovnimi inkubatorji SZI, obstoječa MSP z visokim potencialom rasti pa težje v celoti izkoristijo podporo, ki jo nudi EIT. Zlasti je zelo omejeno sodelovanje MSP na področju ukrepanja v zvezi s projekti, usmerjenimi v inovacije.

60

Poleg tega so vsi partnerji SZI, s katerimi so bili opravljeni pogovori, izjavili, da je cikel izplačila nepovratnih sredstev ovira, saj ne ustreza finančnim potrebam MSP. Plačilni cikel SZI je pomembna prepreka za finančno šibkejše partnerje, kot so MSP, ki nimajo finančnih zmogljivosti za kritje finančne vrzeli (glej odstavek 50).

61

Podatki, ki jih zbira EIT, so fragmentarni, saj za MSP ne velja obveznost poročanja. Vendar pa so v obdobju 2010–2014 MSP prejela manj kot 5 % finančne podpore EIT.²⁹

62

Ker so MSP posredni prejemniki in se ne upoštevajo posebej, širša slika morda ni tako slaba. Anketiranci so navedli, da so partnerstva v okviru SZI ustvarila okolje, v katerem zagonska podjetja, odcepljena podjetja in MSP lahko rastejo. SZI res zagotavlja podporo zagonskim podjetjem/MSP, zlasti v okviru podjetniških inkubatorjev. Vendar pa lahko vzpostavitev boljših pogojev, ki dajejo prednost MSP, z določitvijo jasnih strategij in ciljev le poveča udeležbo malih in srednje velikih podjetij v skupnostih znanja in inovacij – glej **okvir 9** za primere kritike pomanjkanja uspešne podpore EIT za MSP.

²⁹ Podatki o MSP so na voljo samo za eno SZI.

Okvir 9

Primeri kritik udeležbe MSP

„EIT ni nikoli zagotavljal jasnega sporočila MSP [...]“

„MSP so kritičnega pomena za inovacije v EU in bi morali biti udeleženi, toda zdaj je osredotočenost namenjena zagonskim podjetjem, pri obsežni birokraciji in neučinkovitih komunikacijah pa gre le za velika podjetja.“

„Mala in srednje velika podjetja niso ustrezno zastopana v upravljanju SZI, kar preprečuje, da bi se upoštevale njihove omejitve in interesi.“

Vir: Anketa v okviru revizije.

Ni dovolj konkretnih sinergij in dopolnjevanja

63

Do poslovnih načrtov za leto 2016 je bilo le malo uspešnih spodbud za SZI, da bi si prizadevale za doseganje sinergij z drugo SZI. Financiranje na podlagi konkurence med SZI zagotavlja spodbudo za boljše delovanje SZI. Vendar pa jih hkrati odvrča od sodelovanja, ker bi se morebitne koristi delile s tekmečem pri financiranju. Čeprav so lahko nekatere znanstvene teme skupne različnim SZI, zlasti SZI za trajnostno energijo in SZI za podnebne spremembe, ni dokazov o konkretnih izločkih, ki bi bili rezultat sodelovanja med SZI v preverjanem obdobju (2010–2014).

64

Zaradi številnosti raziskovalnih in inovacijskih programov EU je ustvarjanje sinergij med njimi težavno. Interakcija med SZI in drugimi pobudami EU narašča, vendar jo je treba dodatno razviti.

Nekateri elementi EIT so deležni pozitivnih ocen: poudarek na trgu, dolgoročna naravnost, neodvisnost SZI in kolokacijski centri

65

Ključna razlika v primerjavi z drugimi obstoječimi javnimi shemami za raziskave in inovacije je glavni cilj EIT, in sicer osredotočenost na trg. Glavni cilj EIT, tj. prenos znanja s področja visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij v poslovno okolje ter njegova komercialna uporaba, so udeleženci v anketi opredelili kot najpomembnejši cilj, za katerega bi si moral prizadevati EIT.

66

Dolgoročna naravnost finančne podpore EIT za partnerstvo v okviru SZI je edinstvena značilnost, ki jo upravičenci cenijo. Načeloma instrument EIT omogoča srednje- do dolgoročno načrtovanje dejavnosti na področju inovacij, česar ne more ponuditi nobena druga javna shema. Ker pa EIT uporablja letna nepovratna sredstva, to spodkopava na ravni partnerjev SZI (glej tudi odstavke 42 do 45).

67

Kot je določeno v pravni podlagi EIT, imajo SZI precejšnjo avtonomijo pri opredelitvi svoje notranje organizacije in sestave ter natančnega načrta dela in delovnih metod. To stopnjo avtonomije partnerji SZI cenijo. Olajšala je pristop od spodaj navzgor, za katerega si prizadeva inovacijska skupnost. V nasprotju s tradicionalnimi javnimi shemami, pri katerih se raziskovalne in inovacijske teme oblikujejo ob uporabi pristopa od zgoraj navzdol, ki ga narekujejo proračunske zahteve, omogoča koncept SZI več prožnosti pri izbiri dejavnosti, kar partnerji še posebej odobravajo.

68

Kolokacijski centri (glej *Prilogo I*) so še ena posebnost modela EIT, ki jo partnerji SZI ocenjujejo pozitivno. Kolokacijski center je točka, na kateri je možno povezovanje trikotnika inovacij. Tematsko ali regionalno oblikovani kolokacijski centri vodijo projekte, razvijajo zamisli, povezujejo regionalne partnerje in snujejo strategije. Usklajujejo in izvajajo upravne naloge partnerjev, povezane s SZI, in ponujajo skupen prostor za razpravo o zadevah, s katerimi se ukvarjajo partnerji. V nekaterih primerih ponujajo tudi delovne prostore za zagonska podjetja.

Izvajanje modela EIT je treba izboljšati

EIT še ni popolnoma neodvisen

69

EIT še ni dosegel popolne neodvisnosti. Ta zamuda je dolgotrajnejša kot običajno: drugi organi EU, kot so skupne tehnološke pobude (tudi vzpostavljene leta 2008), so dosegli popolno finančno neodvisnost v največ treh letih. Po podatkih GD za izobraževanje in kulturo je bilo to posledica omejenih vodstvenih in upravljaljskih sposobnosti vodstva EIT.³⁰ Stalni vzrok za to je bilo nenehno menjavanje višjih poslovodnih delavcev (glej odstavek 84).

30 Letno poročilo o dejavnostih GD za izobraževanje in kulturo 2013.

EIT ni izpolnil svoje vloge vlagatelja v naložbe z družbenim in okoljskim učinkom

70

EIT se pogosto predstavlja kot podjetniško usmerjena ustanova za vlaganja z družbenim in okoljskim učinkom. Pravna podlaga programa Obzorje 2020 določa, da EIT deluje v skladu s pristopom, usmerjenim v rezultate. V svojem triletnem delovnem programu za obdobje 2012–2014 je EIT poudaril svoj cilj, da postane zavzet vlagatelj v naložbe z družbenim in okoljskim učinkom.

71

Čeprav je bil zasnovan in se predstavlja kot inštitut, usmerjen k učinkom, se EIT predvsem osredotoča na skladnost s pravili in absorpcijo lastnega proračuna. Septembra 2014 je več članov upravnega odbora EIT poudarilo, da je treba EIT preusmeriti tako, da bo postal k učinkom usmerjena ustanova. EIT je pred letom 2015 le redko zavrnil stroške na podlagi nezadostne uspešnosti.

72

Do leta 2015 je ocena letne uspešnosti SZI, ki jo pripravi EIT, le malo vplivala na višino končnega izplačila nepovratnih sredstev ali pa nanjo sploh ni vplivala. V letnih ocenah je pogosto navedeno, da več ciljev, določenih v fazi načrtovanja, ni izpolnjenih ali so izpolnjeni samo delno, vendar je bil končni znesek nepovratnih sredstev kljub temu izplačan (glej **okvir 10**).

Okvir 10

Primer premajhne uspešnosti SZI

V oceni poslovnega načrta SZI leta 2013, ki so jo izvedli projektni referenti EIT s pomočjo zunanjih izvedencev, je navedeno, da je SZI za podnebne spremembe pri ključnih točkah iz poslovnega načrta za leto 2013 dosegla le zmeren napredek. Od 18 strateških ciljev, opredeljenih v poslovnem načrtu za leto 2013, jih je SZI za podnebne spremembe uspelo v celoti izpolniti 8, 7 jih je bilo izpolnjenih le delno, 3 izmed njih pa do ocene niso bili doseženi.

Mehanizem financiranja na podlagi konkurence podcenjuje uspešnost

73

Financiranje na podlagi konkurence bi moralo biti usmerjeno v nagrajevanje uspešnosti. 40 % skupnega zneska nepovratnih sredstev za SZI za leto 2015 je bilo dodeljenih po postopku na podlagi konkurence, ki temelji na treh stebrih:

1. preteklost: uspešnost v letu 2013; 2. prihodnost: poslovni načrt za leto 2015; 3. izvajanje večletne strategije SZI, na podlagi predstavitve upravnemu odboru EIT. Vsi trije stebri so imeli enako težo. Ker je tretji steber usmerjen tako v prihodnost kot preteklost, imajo pretekla uspešnost in načrti za prihodnost dejansko enako težo. Financiranje EIT na podlagi konkurence tako le delno nagrajuje uspešnost.

Partnerji SZI imajo bistvene upravne in revizijske obremenitve

74

EIT je svoj operativni okvir in postopke v veliki meri povzel po tradicionalnih raziskovalnih programih EU, čeprav k temu ni bil pravno zavezan. Medtem ko večina evropskih programov financira posamezne projekte, EIT v okviru SZI financira nabor dejavnosti. Vendar pa povezani procesi niso bili prilagojeni, da bi upoštevali to temeljno razliko. Tako je na primer za uporabo enakega praga v višini 325 000 EUR verjetno, da bo sprožila potrebo po več potrdilih, saj bodo dejavnosti (v nasprotju s posameznimi projekti) prag pogosto presegle (glej odstavek 79).

75

Za stroške, ki jih prijavijo partnerji SZI, je treba v skladu s tem operativnim okvirom opraviti številne finančne preglede. Več partnerjev SZI, ki jih je Sodišče anketiralo ali z njimi opravilo pogovore, se je pritožilo, da morajo včasih posredovati iste podatke več kot enkrat.

76

Letno poročanje o dopolnilnih dejavnostih SZI v poslovnih načrtih in v finančnih poročilih, ki jih predložijo SZI, je posebnost EIT, ki močno povečuje obremenitev, ima pa omejeno dodano vrednost (glej odstavek 33). Letni izkazi stroškov, ki jih predložijo SZI, vključujejo podrobno razčlenitev stroškov dopolnilnih dejavnosti SZI. Revizijska potrdila, ki so bila leta 2015 pridobljena za dopolnilne dejavnosti SZI, so zajemala obdobje 2010–2014.

77

Preglede stroškov, ki jih prijavijo partnerji SZI, zahteva pravni okvir, ki se uporablja za vse organe EU (agencije in skupna podjetja), ki dodeljujejo nepovratna sredstva. Ti pregledi se izvajajo pred (predhodno) in po tem (naknadno), ko SZI od EIT dobijo končno plačilo nepovratnih sredstev.

78

Predhodni pregledi vključujejo potrjevanje izkazov stroškov, ki ga opravi neodvisen revizor, ki ga najame partner SZI, in nekatere preglede dokumentacije, ki jih opravijo finančni uradniki v EIT. Naknadne preglede izvede zasebno revizijsko podjetje, ki ga najame EIT in ki preveri vzorec partnerjev SZI na kraju samem. Sodišče izvaja letne revizije, na podlagi katerih izda mnenje o zanesljivosti letnih računovodskih izkazov EIT ter o zakonitosti in pravilnosti transakcij, povezanih s temi izkazi. Na podlagi pomembne stopnje napak je izdalo mnenje s pridržkom za transakcije, povezane z računovodskimi izkazi EIT za leti 2012 in 2013. V zvezi z računovodskimi izkazi za leto 2014 ni izrazilo pridržkov.

79

Tako pravne določbe kot pomembna stopnja napak, ki jih je odkrilo Sodišče, potrjujejo potrebo po uspešnih finančnih pregledih. Vendar obstaja več možnosti, ki bi povečale učinkovitost pregledov in zahtev za poročanje, na primer:

- o uporaba enostavnejšega modela financiranja z večjo uporabo plačil v enkratnem znesku in fiksnih stopenj;
- o zahteva po finančnem potrdilu neodvisnega revizorja za izbrane stroške posameznega partnerja SZI na podlagi ustreznega praga za vsako dejavnost (glej odstavek 74);
- o zvišanje praga, ki je trenutno določen v višini 325 000 EUR, nad katerim je potrebno potrjevanje izkazov stroškov.

EIT ima premalo sredstev in je bil v preteklosti slabo upravljan

80

Na sedežu EIT je bilo v obdobju 2011–2014 zaposlenih med 40 in 50 uslužben-
cev. Število projektnih referentov je v primerjavi s proračunom za nepovratna
sredstva veliko manjše kot pri večini drugih programov EU za podpiranje raziskav
z nepovratnimi sredstvi (proračun, ki ga je upravljal posamezen član osebja v 7.
OP pri temah IKT, Energija in Okolje³¹, je znašal od 12,5 do 20,4 milijona EUR³²). EIT
ima enega namenskega projektnega referenta za vsako SZI, katere letni proračun
lahko znaša do 400 milijonov EUR. Poleg tega obstajajo trije „presečni“ referenti
za vse SZI, ki so odgovorni za sklope ukrepov na področjih izobraževanja, inovacij
in podjetništva.

81

Ker ti nimajo vedno zadostnega strokovnega znanja na ustreznih področjih, EIT
del ocenjevanja projektov odda zunanjim strokovnjakom. Za oceno poročil o us-
pešnosti za leto 2013 EIT imel nobenega višjega uradnika, zadolženega za inova-
cije. Interna zmožnost EIT, da oceni operativno uspešnost SZI, je torej omejena.

82

Kljub velikemu zvišanju proračuna s 309 milijonov EUR (2008–2013) na 2,7 milijar-
de EUR (2014–2020) in povečanemu številu SZI od druge polovice leta 2014 dalje
s tri na pet, ni predvideno nobeno večje povečanje števila delovnih mest. Obsta-
ja tveganje, da EIT ne bo imel dovolj zmogljivosti za obvladanje večje delovne
obremenitve.

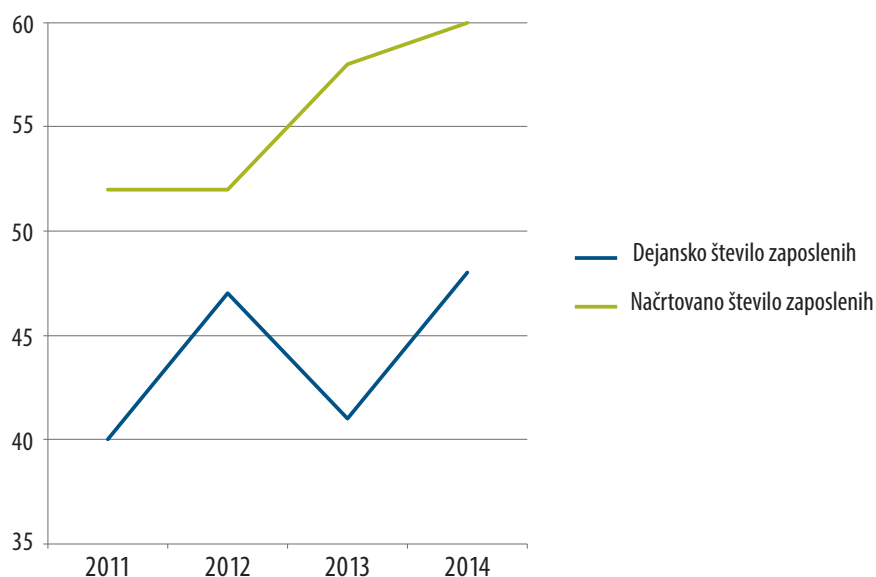
83

Problem je veliko menjavanje zaposlenih in veliko prostih delovnih mest v EIT:
25 od 40 sodelavcev, ki so delali za EIT ob koncu leta 2011, je v treh letih zapus-
tilo organizacijo, ob koncu leta 2013 pa je bilo prostih 30 % delovnih mest (glej
slika 10). Ta vrednost se je v letu 2015 znižala na 16 %. Vendar pa menjavanje
zaposlenih ostaja veliko, saj je leta 2015 znašalo 17 %. Več prostih delovnih mest
je v enoti, ki je odgovorna za tehnično in finančno oceno poročil SZI. Plača, ki jo
lahko ponudi EIT, je nižja od ponudbe večine drugih organov EU, kar prispeva
k veliki menjavi zaposlenih in velikemu številu prostih delovnih mest.³³

- 31 Tri teme, povezane s prvimi tremi SZI, ki jih je vzpostavil EIT.
- 32 Posebno poročilo št. 2/2013 – Ali je Komisija zagotovila učinkovito izvajanje Sedmega okvirnega programa za raziskave? (<http://eca.europa.eu>).
- 33 Prejemki osebja evropskih institucij, agencij in drugih organov EU se množijo s korekcijskim koeficientom glede na življenjske stroške v kraju zaposlitve. Za Madžarsko je bil ta koeficient določen na 71,4 % za obdobje 2014–15, kar pomeni, da zaposleni v EIT zaslužijo skoraj 30 % manj kot njihovi kolegi, ki delajo v Bruslju.

Slika 10

Dejansko število zaposlenih v EIT v primerjavi z načrtovanim

Vir: EIT.

84

Od njegove ustanovitve je EIT vodilo pet različnih izvršnih direktorjev/vršilcev dolžnosti direktorja (glej **tabelo 1**). Dva od njih sta inštitut zapustila po manj kot enem letu mandata. Trije visoki uslužbenci EIT so bili leta 2013 odpuščeni. Na dan 1. januarja 2015 je bilo eno mesto vodje enote nezasedeno, drugo pa je bilo začasno zasedeno od leta 2013. Hitro menjavanje višjih poslovnih delavcev je moteče ter ovira kontinuiteto vodenja in strateških usmeritev.

Tabela 1

Izvršni direktor EIT

Izvršni direktor	Začetek mandata	Konec mandata	Dolžina mandata
1. direktor iz GD za izobraževanje in kulturo (začasno)	april 2008	oktober 2009	1,5 let
2. direktor	1. 11. 2009	31. 8. 2010	10 mesecev
3. direktor	1. 9. 2010	30. 6. 2011	10 mesecev
4. direktor	1. 7. 2011	31. 7. 2014	3 leta
5. vršilec dolžnosti direktorja	1. 8. 2014	Mandat še ni končan.	Še teče.

Vir: EIT.

Finančna podpora EIT je koncentrirana

85

V vseh SZI je večina finančnega prispevka EIT koncentrirana na osrednje partnerje SZI: prvih 10 partnerjev je prejelo od 49 do 65 % finančne podpore EIT posamezni SZI (glej **tabelo 2**). V SZI za trajnostno energijo prvih 10 partnerjev prejme skoraj dve tretjini prispevka EIT, preostanek pa je razdeljen med drugih 220 partnerjev SZI. To koncentracijo je mogoče pojasniti s pomembno vlogo, ki jo imajo univerze pri vseh sklopih ukrepov, in s prevladujočo vlogo osrednjih partnerjev SZI, ki so bili močno vključeni od same zasnove SZI. Na drugi strani lestvice je večina partnerjev SZI, ki so prejeli manj kot 500 000 EUR v obdobju 2010–2014, od katerih jih je 20 % do 58 % v tem obdobju prejelo manj kot 100 000 EUR.

Tabela 2

Razdelitev finančnega prispevka EIT med partnerje SZI

2010–2014	SZI za podnebne spremembe	SZI za trajnostno energijo	EIT Digital
10 največjih upravičencev, v odstotkih skupnega financiranja EIT	55 %	65 %	49 %
Število partnerjev SZI, sodelujočih pri dejavnostih, ki jih financira EIT	205	230	114
Število dejavnih partnerjev SZI, ki so prejeli manj kot 500 000 EUR, v %	76 %	85 %	52 %
Število dejavnih partnerjev SZI, ki so prejeli manj kot 100 000 EUR	83	133	23
Število dejavnih partnerjev SZI, ki so prejeli manj kot 100 000 EUR, v %	40 %	58 %	20 %

Vir: EIT.

86

Finančni prispevek EIT je močno skoncentriran v petih državah (73 %), medtem ko sta finančno podporo EIT (6 %) prejeli samo dve državi EU 12³⁴ (glej **tabelo 3**). S koncentracijo odhodkov EIT v državah z razvito raziskovalno infrastrukturo tvegamo, da nas bo še dodatno zaznamovala Evropa dveh hitrosti (glej tudi odstavek 102).

34 EU 12 pomeni 12 držav, ki so vstopile v EU med letoma 2004 in 2007.

Tabela 3

Finančni prispevek EIT za posamezno SZI, razdeljen po državah (2010–2014)

% celotnega prispevka EIT	SZI za podnebne spremembe	SZI za trajnostno energijo	EIT Digital	EIT skupaj ¹
Prvih pet držav	88 %	85 %	79 %	73 % ²
EU 12	4 %	10 %	2 %	6 % ³
Ostale	8 %	5 %	19 %	21 %

1 Prvih pet držav se za vsako SZI razlikuje, kar pojasnjuje, zakaj je delež prvih pet držav za postavko „EIT skupaj“ nižji od tega deleža pri posamezni SZI.

2 Prvih pet držav, ki prejemajo podporo EIT, so Nizozemska (24 %), Nemčija (15 %), Francija (13 %), Švedska (12 %) in Združeno kraljestvo (9 %).

3 Poljska (4 %) in Madžarska (2 %) sta edini državi od držav EU 12, ki prejemata finančno podporo EIT.

Vir: EIT.

SZI so premalo pregledne

87

To koncentracijo finančne podpore EIT na omejeno število partnerjev je treba spremljati, da bi zagotovili, da ni rezultat nepravilne dodelitve javnih sredstev v okviru SZI – glej **okvir 11**. V nekaterih primerih je partner član odbora, ki pregleduje predloge in izbira projekte. To lahko privede do navzkrižja interesov in pomanjkanja zaupanja v SZI. Poleg tega partnerji ob predložitvi svojih predlogov ne vedo vedno, komu so na koncu dodeljena nepovratna sredstva, čeprav je postopek izbire na splošno dobro dokumentiran. Skoraj polovica anketirancev ne verjame, da je izbira dejavnosti, ki jih bo financiral EIT v okviru SZI, pravična in pregledna.

88

Čeprav je komunikacijskih kanalov veliko, so nekateri partnerji SZI slabo seznanjeni z napredkom in specifičnimi rezultati projektov, pri katerih niso prevzeli vodilne vloge. Pri nekaterih skupnih projektih vsak partner izvede svoj del, vendar ne ve za nadaljnji razvoj dogodkov. To pomanjkanje komunikacije lahko ovira razširjanje znanja.

Okvir 11

Pomisleki glede koncentracije finančne podpore EIT ter pomanjkanja preglednosti

Nekateri partnerji SZI so izrazili pomisleke, češ da „obstaja nekaj vplivnih partnerjev, ki si sredstva razdelijo med sabo. Postopki za izbiro predlogov za dejavnosti so zelo nepregledni“ in „EIT je teoretično dobra zamisel, vendar v praksi služi le za financiranje prvotnih partnerjev, kar so zlasti velike organizacije. [...] Poleg tega projekte ocenjujejo partnerji sami, kar pomeni navzkrižje interesov.“

SZI spodbujajo inovacijsko omrežje in podjetniško kulturo, vendar je doslej le malo dokazov o oprijemljivih rezultatih ali učinku

89

SZI so v okviru EIT povezale več kot 500 partnerjev iz različnih strok, sektorjev in držav. Število partnerjev prvih treh SZI, ustanovljenih leta 2010, se je precej povečalo: SZI za podnebne spremembe je s 24 partnerjev na začetku leta 2010 zrasla na 209 dejavnih partnerjev konec leta 2014, EIT Digital z 31 na 115, SZI za trajnostno energijo pa s 27 na 242.³⁵ Seznam partnerjev vključuje več vodilnih evropskih podjetij ter najboljših evropskih univerz in raziskovalnih inštitutov. Podjetja predstavljajo 56 % vseh partnerjev SZI, univerze 19 % in raziskovalni inštituti 13 % (glej **sliko 9**).

90

Partnerstvo v okviru SZI ponuja nove priložnosti za inoviranje (kot se je strinjalo 86 % anketirancev). SZI vključujejo nekaj največjih imen iz poslovnega sveta. Z njimi sodelujejo ugledni visokošolski zavodi in raziskovalni centri skupaj z mesti, regijami in nevladnimi organizacijami. To prispeva k zmanjšanju razdrobljenosti evropske inovacijske krajine na področjih delovanja SZI. Noben drug program EU nima takega vseevropskega omrežja.

91

Partnerji SZI se v splošnem strinjajo, da je bilo v okviru EIT uspešno uvedenih več izobraževalnih dejavnosti: približno 75 % anketirancev je potrdilo, da je partnerstvo v okviru SZI ustvarilo izobraževalne programe, ki oblikujejo nove profile podjetniško naravnanih in visokokvalificiranih strokovnjakov (glej **okvir 12**).

³⁵ Kot partnerji SZI so opredeljene organizacije, ki so v obdobju 2010–2014 prijavile stroške dejavnosti SZI.

Magistrski program EIT Digital

Magistrski program EIT Digital ponuja osem primarnih tehničnih programov (angl. *major*) in en sekundarni program (angl. *minor*) na področju inovacij in podjetništva. 20 najboljših evropskih univerz, uglednih raziskovalcev in vodilnih podjetij sodeluje v partnerstvu zaradi zagotavljanja vrhunske odličnosti na področju IKT v kombinaciji z usposabljanjem na področju inovacij in podjetništva, ki vodi do dvojne diplome in listine z znakom EIT.

92

Vse osebe, s katerimi so potekali pogovori, in skoraj 80 % sodelujočih v anketi se je strinjalo, da partnerstva v okviru SZI spodbujajo podjetniško, kreativno razmišljujočo kulturo. Vendar zaenkrat nimamo ocene učinka EIT na ustanavljanje podjetij niti podatka o tem, ali se je stopnja sprejemanja tveganja v Evropi dejansko povečala. Kazalnik „število zagonskih podjetij ali novoustanovljenih podjetij“ brez konteksta ali referenčne vrednosti ni poveden.

93

Na podlagi uporabe temeljnih ključnih kazalnikov uspešnosti EIT so vse tri SZI skupaj v letu 2014 poročale o 90 ustanovljenih zagonskih podjetjih, več kot 400 poslovnih zamislih, razvijajočih se pod okriljem inkubatorjev, o 52 novih in 19 izboljšanih izdelkih, storitvah ali procesih ter o 126 primerih prenosa znanja in 159 primerih privzema znanja. Ti kazalniki temeljijo na izločkih (glej odstavek 54). V poročilu o oceni EIT je na primer za EIT Digital poudarjeno, da so dejavnosti na področju inovacij prinesle le malo konkretnih rezultatov v smislu proizvodov, ki so blizu trga.

94

Rezultati iz leta 2014 na področju izobraževanja so mešani. Število študentov magistrskega in doktorskega študija, vpisanih v programe pod okriljem EIT, se je v obdobju 2014–2015 povečalo na skoraj tisoč, vendar pa je vpis na magistrske in doktorske šole v organizaciji dveh od treh SZI ostal pod pričakovanji. Stopnja osipa pri vpisu študentov, ki so bili sprejeti v programe, je po poročanju še posebej velika. Poleg tega brez ustreznega spremljanja nizka stopnja vpisa evropskih študentov v magistrske in doktorske programe SZI še dodatno odpira vprašanje evropske dodane vrednosti EIT³⁶, saj ni znano, ali bodo študenti iz tretjih držav ostali v EU oziroma delali za organizacije iz EU.

95

Na podlagi ocene poročil SZI za leto 2014, ki jo je opravil EIT, sta EIT Digital in SZI za trajnostno energijo v petih letih od njune ustanovitve dosegli le majhen napredek pri povezovanju akterjev v trikotniku znanja SZI.

36 Evropska dodana vrednost je dodatna vrednost, ki jo EIT ustvarja za EU ali njene države članice. Je dodatna in ima evropsko razsežnost, saj je ne bi bilo mogoče doseči samo z ukrepi držav članic.

Prihodnost

Novi logotip (2015)

96

V letu 2015 je EIT sprejel več ukrepov za odpravo številnih pomanjkljivosti, poudarjenih v tem poročilu. Njihov učinek bo viden šele v prihodnosti.

Uvedena so bila načela finančne vzdržnosti

97

V letu 2015 je EIT sprejel načela finančne vzdržnosti.³⁷ Ta dokument določa opredelitve pojmov, načela financiranja in spodbude za SZI za doseganje finančne vzdržnosti.

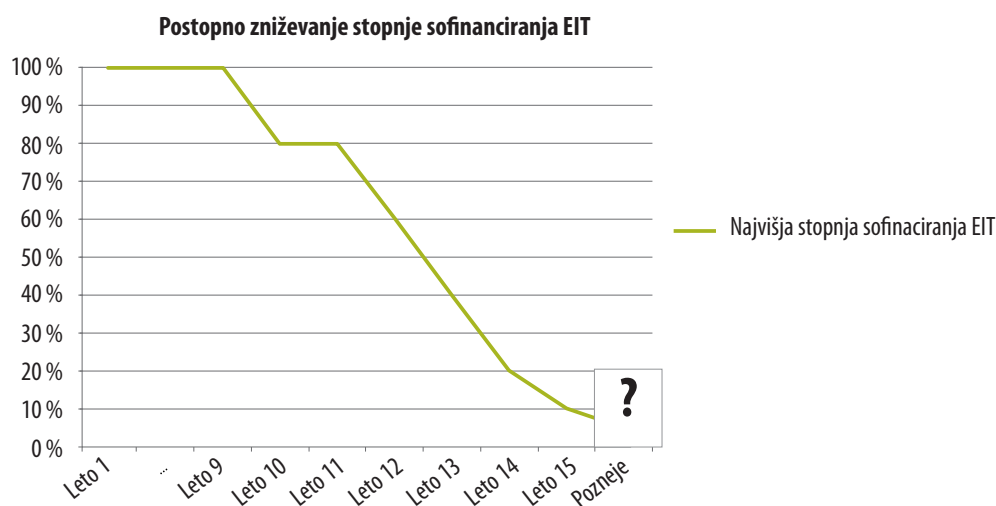
98

Po 10 letih obstoja SZI se bo najvišji prispevek EIT za SZI postopoma zmanjševal od največ 100 % stroškov dejavnosti, ki jih podpira EIT, na največ 10 % v letu 15. Po letu 15 se lahko sprejme odločitev o vnaprej določeni minimalni ravni financiranja, ki jo EIT zagotavlja SZI (glej **slika 11**). Načela vzdržnosti ne navajajo, kako bodo SZI nadomestile financiranja EIT. Šteje se, da so za razvoj in izvajanje svoje strategije finančne vzdržnosti odgovorne SZI. Podrobne strategije še niso uvedene. Do leta 2015 so SZI dosegle le skromen napredek na tem področju, EIT pa še naprej financira skoraj 90 % stroškov dejavnosti, za katere se prejema podpora EIT.

37 Sklep 4/2015 upravnega odbora EIT o načelih finančne vzdržnosti SZI.

Slika 11

Zmanjšanje deleža sofinanciranja EIT

Vir: Evropsko računsko sodišče.

Opredelitev dopolnilnih dejavnosti SZI je bila spremenjena

99

V letu 2015 je EIT je spremenil opredelitev dopolnilnih dejavnosti SZI in SZI zagotovil dodatna navodila. Prvič je tudi pregledal dopolnilne dejavnosti SZI v obdobju 2010–2014. Pregled je bil omejen po obsegu in sestavljen iz dveh delov: potrjevanja odhodkov za dopolnilne dejavnosti SZI, prijavljenih v finančnih izkazih, ki ga je opravil neodvisen revizor, ter pregleda sorazmernosti in obstoja jasne povezave med dejavnostmi, ki jih financira EIT, in dopolnilnimi dejavnostmi SZI, ki so ga opravili projektni referenti EIT.

100

EIT je uvedel tudi nove smernice za pripravo poslovnih načrtov. Od sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za leto 2016 dalje se bodo dopolnilne dejavnosti SZI pregledovale v fazi ocenjevanja poslovnega načrta, da bi se zagotovila jasna povezava med načrtovanimi dejavnostmi, ki jih financira EIT, in dopolnilnimi dejavnostmi SZI.

Razviti bodo bolj smiselni ključni kazalniki uspešnosti

101

V triletnem delovnem programu za obdobje 2015–2017 je EIT navedel, da bo uvedel izboljššan sistem spremljanja, ki bo usmerjen v rezultate in učinke. V letu 2015 je začel razpisni postopek za oblikovanje ključnega kazalnika uspešnosti, ki temelji na učinku, ter ustanovil delovno skupino, ki bi naj obravnavala to vprašanje. Poleg tega namerava pripraviti posebne ključne kazalnike uspešnosti za merjenje rezultatov pri povezovanju v trikotniku znanja.

EIT si prizadeva za vključitev več držav

102

Vodilno načelo EIT doslej je bila tehnična odličnost, kar je dajalo prednost partnerjem iz držav članic z sodobnejšo raziskovalno in inovacijsko infrastrukturo. EIT je ugotovil, da je to povzročilo veliko geografsko koncentracijo partnerjev SZI v majhnem številu držav članic EU (glej odstavek 86), zato je oblikoval regionalno inovacijsko shemo, tj. mehanizem za povečanje dosega, da bi bolj spodbujal inovacije v posameznih regijah ter tako bolj na široko porazdelil svojo podporo. Zato bo 10 % letnega prispevka EIT za SZI, dodeljenega na podlagi konkurence, od leta 2016 dalje namenjenih za podpiranje in splošno uveljavitev regionalne inovacijske sheme.

Trenutno poteka razprava o novih okvirnih sporazumih o partnerstvu

103

Zaradi uskladitve okvira EIT z okvirom programa Obzorje 2020 si je EIT prizadeval, da bi partnerji SZI v letu 2015 podpisali nove okvirne sporazume o partnerstvu. Načela upravljanja, ki naj bi bila uvedena s kodeksom ravnanja, ter predlagana pravila o pravicah intelektualne lastnine so naletela na velik odpor. Podpis novih okvirnih sporazumov o partnerstvu je bil tako odložen.

104

Sodišče je ugotovilo, da kljub nesporni utemeljenosti obstoja EIT njegov zapleten operativni okvir in težave z upravljanjem ovirajo njegovo skupno uspešnost. Na učinek ukrepov, ki sta jih Komisija in EIT izvedla leta 2015 (glej odstavke 96 do 103), bo treba še počakati. Naslednji zaključki in priporočila so pomembni in je treba na njihovi podlagi sprejeti nadaljnje ukrepe.

Utemeljitev

105

Ustanovitev EIT leta 2008 je temeljila na ambiciozni in revolucionarni zamisli o spodbujanju inovativnosti s povezovanjem treh strani trikotnika znanja. Za vzpostavitev takšnega instrumenta so obstajali tehtni razlogi: slaba povezanost izobraževanja, znanosti in poslovnega sveta, pomanjkanje podjetniške kulture ter majhna uspešnost pri prenosu rezultatov evropskih raziskav na trg (glej odstavke 19 do 23). EIT je prva pobuda EU, ki zajema celoten cikel inovacij na ravni EU od laboratorija do trga in ki združuje več kot 500 partnerjev z različnih strokovnih področij, od univerz in raziskovalnih ustanov do podjetij, kar omogoča oblikovanje kritične mase, ki je potrebna za spoprijemanje z velikimi družbenimi izzivi (glej odstavka 89 in 90).

Zasnova

106

Medtem ko so bile nekatere edinstvene značilnosti EIT uspešno zasnovane (glej odstavke 65 do 68), nekateri ključni koncepti in strateški vidiki od samega začetka niso bili dovolj pretehtani (glej odstavke 24 do 64). Ker so v izračun zneska, ki bo izplačan, vključene dejavnosti, ki jih EIT ne financira, je model financiranja preveč zapleten. Močan učinek vzvoda, ki ga navaja EIT, še ni dokazan.

Zaključki in priporočila

Priporočilo 1 – Komisija bi morala Evropskemu parlamentu in Svetu predlagati popravek pravne podlage EIT, ki spreminja model financiranja EIT.

Dejavnosti SZI, ki jih EIT ne financira, ne bi smele biti vključene v osnovo za izračun, ki se uporablja pri določanju finančnega prispevka EIT za SZI, kot je določeno v prvotni pravni podlagi za ustanovitev EIT iz leta 2008. Odprava pogoja glede 25 % financiranja bi znatno ublažila obremenjenost partnerjev SZI z operativnim in finančnim poročanjem. Učinek vzvoda je treba meriti, da bi bilo mogoče dokazati uspešnost EIT pri privabljanju dodatnega financiranja za inovacije.

Ciljni rok za uresničitev: čim prej po oceni leta 2017.

107

V zasnovi temeljnih operativnih procesov obstajajo slabosti. Ureditve za dodelitev finančne podpore EIT so neprimerne glede na potrebe partnerjev SZI: načelo enoletnosti nepovratnih sredstev in sistematično pozno podpisovanje sporazumov o njihovi dodelitvi otežujeta nemoteno izvajanje inovacijskih dejavnosti, za spodbujanje katerih si prizadeva EIT (glej odstavke 41 do 50). Cikel izplačila nepovratnih sredstev je velika ovira za finančno šibkejše partnerje, kot so MSP, ki nimajo finančnih zmogljivosti za vnaprejšnje financiranje odhodkov (glej odstavek 59).

Priporočilo 2 – Sporazum EIT o dodelitvi nepovratnih sredstev bi moral: (a) zajemati obdobje, daljše od enega koledarskega leta, in (b) biti podpisan pred začetkom dejavnosti.

Daljši časovni horizont ne bi le omogočil večjo pravno in finančno varnost partnerjev SZI, ampak bi še utrdil inovacijske dejavnosti v skladu z večletno strategijo, ki jo sprejmejo SZI. Prav tako bi zmanjšal upravno breme z zmanjšanjem letnega poročanja partnerjev SZI ter olajšal ocenjevanje uspešnosti SZI v daljšem časovnem obdobju. Pravočasen podpis sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev bi omogočil pravno in finančno kontinuiteto inovacijskih dejavnosti SZI, kar bi preprečilo njihovo ustavljanje in ponovno zaganjanje.

Ciljni rok za uresničitev: rok za sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev za obdobje, ki se začne 1. januarja 2017.

Izvajanje in učinek

108

Sedem let po vzpostavitvi EIT operativno še vedno ni popolnoma neodvisen od Evropske komisije. EIT ni inštitut, usmerjen k učinkom, kot je bilo zamišljeno (glej odstavke 70 do 71). Uspešnost SZI se pri končnem izplačilu nepovratnih sredstev ne upošteva dovolj (glej odstavek 72). EIT je edinstven instrument med pobudami EU, vendar preveč togo sledi splošnemu okviru EU za raziskave in inovacije (glej odstavek 74). Ima premalo sredstev in je bil v preteklosti slabo upravljan (glej odstavke 80 do 84).

Priporočilo 3 – EIT bi moral svoj pristop nanovo osredotoči na doseganje učinka. V ta namen bi si moral prizadevati za večjo neodvisnost in izkoristiti prožnost, ki jo ponuja pravna podlaga Obzorja 2020. Moral bi zlasti sprejeti posebna pravila, prilagojena potrebam partnerjev SZI. Razrešiti bi moral svoje kadrovske težave, da bi bil zmožen neprekinjeno spremljati uspešnost SZI.

EIT bi moral nujno pridobiti finančno avtonomijo, kot je predvideval prvotni cilj, ki ga je določila Evropska komisija leta 2010. Dodelitev večje avtonomije EIT lahko samo okrepi njegovo vodstveno sposobnost, kar je osnovni pogoj za uspešnost te javne sheme. Poleg tega bi moral EIT bolj upoštevati svojo izjavo o poslanstvu in z oblikovanjem pravil po svoji meri postati inštitut, usmerjen k učinkom. Bistvena sta zapolnitev prostih delovnih mest in stabilnost višjega posloводства.

Ciljni rok za uresničitev: v letu 2016.

109

EIT je pripomogel k povezovanju trikotnika znanja ter spodbuja podjetniško kulturo. Vendar pa je uspešnost EIT od začetka njegovega delovanja leta 2010 težko oceniti. Ni zanesljivih in ustreznih postopkov poročanja in spremljanja, poleg tega pa je opaznih le malo učinkov (glej odstavke 51 do 53). V okviru SZI primanjkuje preglednosti pri izbiri dejavnosti, ki naj bi se financirale s sredstvi EIT (glej odstavka 87 in 88).

Priporočilo 4 – EIT bi moral razviti analizo, ki bo temeljila na učinku. EIT bi moral tudi racionalizirati svoje procese spremljanja in poročanja.

Sodišče odobrava odločitev EIT, da bo leta 2015 pregledal svoje kazalnike z uveljavitvijo novega sistema upravljanja ključnih kazalnikov uspešnosti. To bi moralo biti namenjeno merjenju učinka vsake SZI, saj sedanji postopki ne omogočajo podrobne analize dosežkov dejavnosti, ki jih financira EIT. Zlasti učinek inovacijskih dejavnosti za zdaj ni dokazan. Poleg tega bi moral EIT razmisliti o standardizaciji postopkov finančnega poročanja za vse SZI, da bi tako okrepil proces spremljanja in dodelal finančno analizo (zlasti za MSP in upravne stroške SZI).

Ciljni rok za uresničitev: v letu 2016.

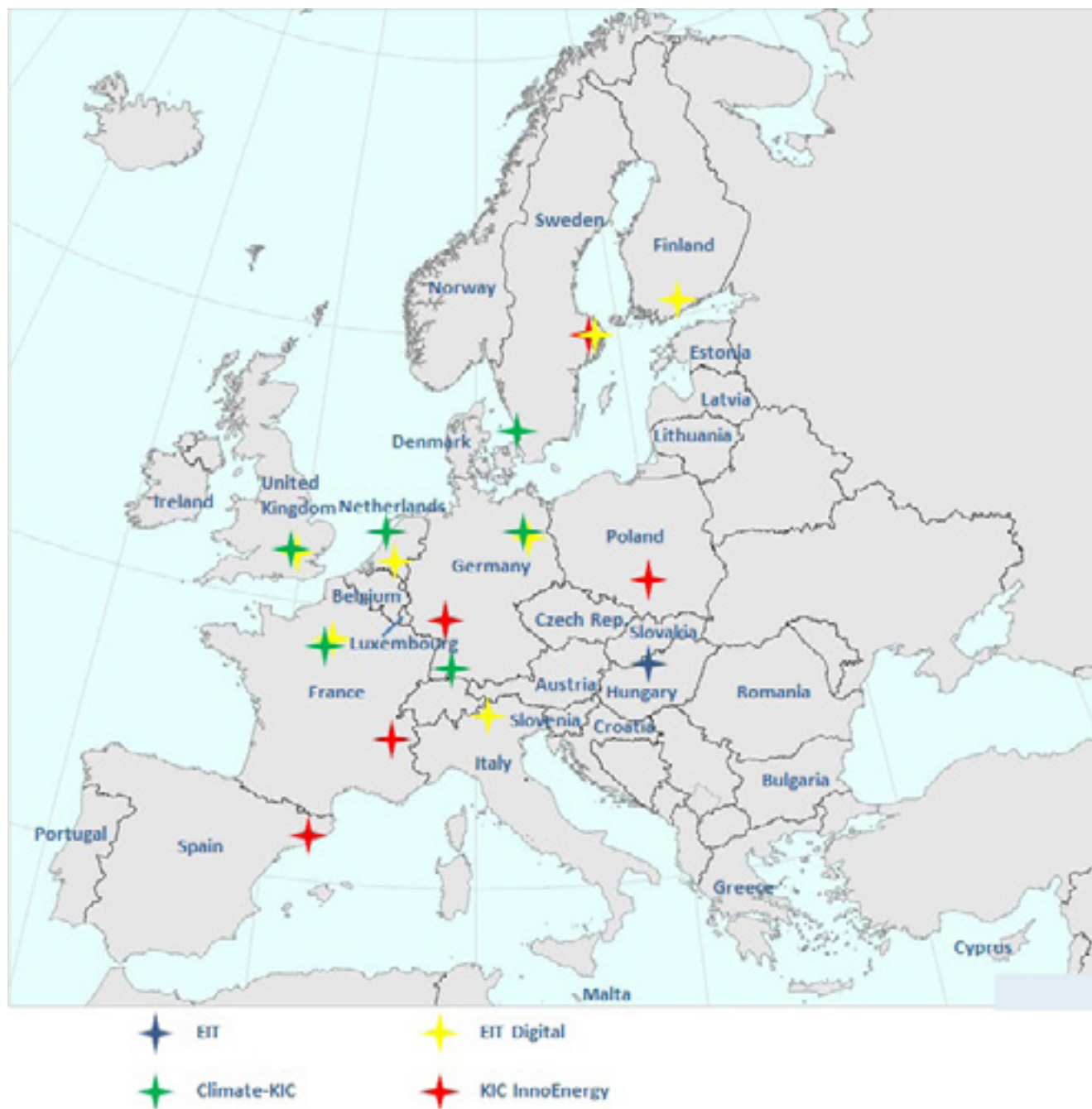
To poročilo je sprejel senat IV, ki ga vodi Milan Martin CVIKL, član Evropskega računskega sodišča, v Luxembourggu na zasedanju 3. februarja 2016.

Za Računsko sodišče

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
Predsednik

Regionalni kolokacijski centri po Evropi

Vir: Na podlagi podatkov Eurostata.

Cilji EIT

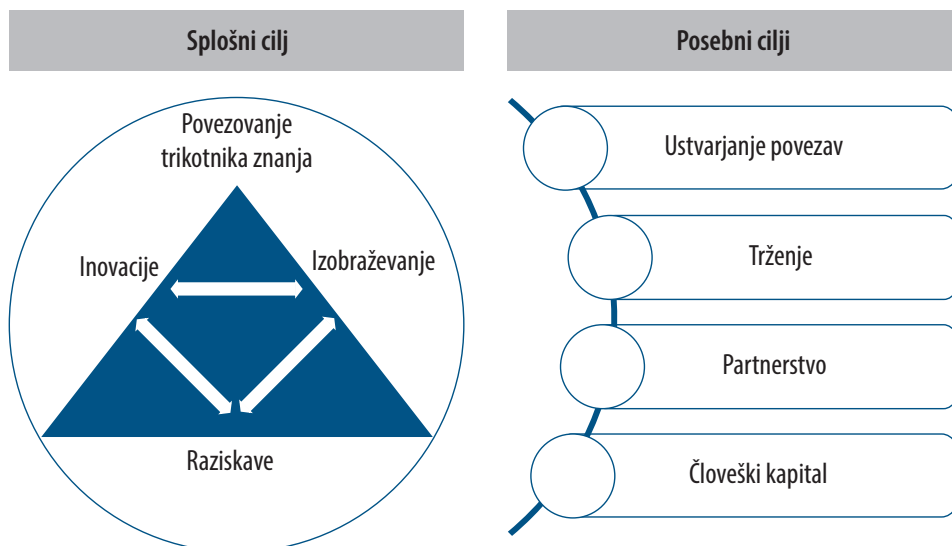
Splošni cilj EIT je s povečanjem inovacijske zmogljivosti držav članic in Unije prispevati k trajnostni evropski gospodarski rasti in konkurenčnosti, da bi se spoprijeli z večjimi izzivi, pred katerimi je evropska družba. To bo dosegel s spodbujanjem sinergije in sodelovanja ter povezovanja visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij na najvišji ravni, tudi s spodbujanjem podjetništva.¹

Ta splošni cilj je bil s pravno podlago programa Obzorje 2020 razdeljen na štiri posebne cilje za obdobje 2014–2020:²

- o ustvarjanje povezav s povezovanjem izobraževanja in podjetništva z raziskavami in inovacijami;
- o privzem poslovne logike in k rezultatom usmerjenega pristopa;
- o premagovanje razdrobljenosti z dolgoročnimi celostnimi partnerstvi;
- o spodbujanje glavne prednosti Evrope na področju inovacij: njenih zelo nadarjenih ljudi.

Glej **sliko** spodaj za pregled ciljev EIT.

Pregled ciljev EIT

Vir: Evropsko računsko sodišče.

1 Člen 3 Uredbe (EU) št. 1292/2013.

2 Obzorje 2020, okvirni program za raziskave in inovacije.

Drugi podcilji EIT so:

- o oblikovanje znaka EIT, da se privabijo in zadržijo najboljši inovatorji iz trikotnika znanja,
- o vzdržnost SZI in
- o spodbujanje udeležbe MSP.

EIT naj bi tako združil najboljše ume in zamisli z univerz in iz raziskovalnih središč in zasebnih podjetij, da se doseže kritična masa za krepitev inovacijske zmogljivosti Unije in njenih držav članic ter za povečanje njihove zmožnosti pretvarjanja rezultatov raziskav v izdelke in storitve visoke vrednosti.³ To povečanje je tisto, kar bi moral biti EIT sposoben dokazati.

³ Kot je navedeno v oddelku 1 Sklepa št. 1312/2013/EU.

Povzetek

IV

EIT je sprejel vrsto ukrepov za odpravo pomanjkljivosti na področju učinkovitosti. Kompleksnost operativnega okvira je obravnaval v okviru projektne skupine za poenostavitev, svoje strategije spremljanja ter načel dobrega upravljanja in finančne vzdržnosti. Okrepil je tudi svojo vodstveno, upravno in upravljavsko strukturo.

VI (a)

Dopolnilne dejavnosti SZI so bistvene za združitev zasebnih in javnih prizadevanj na področju inovacij. Poleg obstoječih struktur in zmogljivosti merijo tudi krepitev inovacijske zmogljivosti.

Komisija in EIT priznavata, da je treba poročanje in spremljanje dopolnilnih dejavnosti SZI podrobneje proučiti in izboljšati. Da bi EIT izboljšal uporabo dopolnilnih dejavnosti SZI v okviru svojega modela financiranja, je leta 2015 izvedel pregled za zagotovitev, da so zneski, ki so bili sprejeti v obdobju 2010–2014, sorazmerni in ustrezno povezani z dejavnostmi SZI z dodano vrednostjo in da se je upoštevalo pravilo o financiranju največ 25 % skupnih odhodkov SZI. Poleg tega so bile leta 2015 zagotovljene dodatne smernice za krepitev povezave med dejavnostmi SZI z dodano vrednostjo in dopolnilnimi dejavnostmi SZI.

Dejavnosti SZI z dodano vrednostjo financira EIT, izvajajo pa jih partnerske organizacije ali pravni subjekti SZI, kjer je to ustrezno. Te dejavnosti prispevajo k povezovanju trikotnika znanja, tj. visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij, vključno z dejavnostmi ustanavljanja ter upravnimi in usklajevalnimi dejavnostmi SZI, s čimer prispevajo tudi k splošnim ciljem EIT.

VI (b)

Dolgoročne povezave med SZI in EIT urejajo okvirni partnerski sporazumi, razvijajo pa se pogodbeno prek sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev, ki v glavnem temeljijo na modelu okvirnega programa Obzorje 2020. Da bi se omogočili dolgoročno načrtovanje in ocenjevanje strategij in dejavnosti SZI, se okvirnim partnerskim sporazumom priloži strateški program SZI. V dokumentu so predstavljeni strategija SZI, njeni cilji, pričakovan učinek in dejavnosti na podlagi okvirnega partnerstva ter večletni poslovni model in finančni načrt za doseganje tržnih ciljev in strateških mejnikov. EIT posebna letna nepovratna sredstva dodeljuje na podlagi okvirnih partnerskih sporazumov. Dejstvo, da se nepovratna sredstva dodeljujejo letno, kaže na potrebo po hitri prilagoditvi spreminjajočemu se okolju, v katerem nastajajo inovacije.

Poleg tega uspeh in rezultati številnih dejavnosti EIT, ki so spodbudile podjetniško naravnost študentov, nastanek zagonskih podjetij in razvoj poslovnih zamisli, prikazujejo, da je model EIT primeren za izvajanje inovacijskih dejavnosti. Projektna skupina za poenostavitev si prizadeva za dodatno izboljšanje učinkovitosti izvajanja in je že sprejela več konkretnih ukrepov, pripravlja pa se tudi časovni načrt za nadaljnjo poenostavitev.

VI (c)

Doseganje finančne vzdržnosti je eden največjih izzivov poslanstva EIT. Odkar je EIT marca 2015 sprejel načela finančne vzdržnosti, je bil na tem področju dosežen napredek. Obe SZI, določeni leta 2014, imata precejšnja lastna sredstva: ena od njiju lahko prvo leto svojega delovanja v celoti financira vse stroške upravljanja in režijske stroške pravnega subjekta SZI. Glej odgovor na odstavek 38.

Poslovni interes za inovacijski model EIT-SZI je velik, kar kažejo podjetja, ki predstavljajo 56 % vseh partnerjev SZI. To pomeni, da obstaja velik potencial za povečanje sodelovanja podjetij v SZI, kot je podrobneje opisano v odgovorih na odstavke 56–58.

EIT bi moral skladu z uredbo o svoji ustanovitvi delovati na podlagi k odličnosti usmerjenih samostojnih partnerstev med visokošolskimi ustanovami, raziskovalnimi organizacijami, podjetji in drugimi deležniki. Načelo odličnosti pomeni, da je v državah z veliko inovacijsko zmogljivostjo določena stopnja koncentracije. EIT je kljub temu sprejel trdne pobude za razširitev podpore EIT na večje število držav upravičenk prek regionalne inovacijske sheme EIT (EIT RIS). Nove smernice EIT RIS, ki jih je EIT izdal leta 2015, se izvajajo v poslovnih načrtih SZI za leto 2016 in zagotavljajo širšo udeležbo. Povečanje števila partnerjev SZI na več kot 800 v zadnjih mesecih in odpiranje novih regionalnih kolokacijskih centrov po vsej Evropi s strani novih SZI dokazujeta, da financiranje ni več tako skoncentrirano na nekaj držav ali partnerjev.

VI (d)

EIT izvaja izčrpno ocenjevanje uspešnosti SZI. Vsako leto analizira izvajanje poslovnega načrta SZI na podlagi kvantitativnih kazalnikov uspešnosti in kvalitativnih pregledov, ki jih opravijo zunanji strokovnjaki in osebje EIT. V širšem smislu izvaja tudi spremljanje na terenu in tematske preglede dejavnosti SZI. Na podlagi vseh teh orodij je mogoče ustvariti zelo zgovorno sliko o uspešnosti SZI.

Upravni odbor EIT je 3. decembra 2015 sprejel celovito strategijo spremljanja, s katero se bodo merili rezultati in učinek.

VII

EIT po svoji zasnovi usklajuje vlogo inštituta, usmerjenega v učinek, in odgovornega ponudnika sredstev Skupnosti. Sredstev ne more zagotoviti brez zagotovila, ravno tako kot ne more financirati neustreznega doseganja uspešnosti. EIT nenehno izboljšuje preverjanje uspešnosti SZI. Pred kratkim je na podlagi ocene uspešnosti SZI, ki jo je izvedel, zavrnil stroške dejavnosti zadevne SZI v višini več kot 1,5 milijona EUR. EIT dodatno krepi izvedbo ocen učinka: zadnji spomladanski pregled SZI s strani upravnega odbora EIT je bil osredotočen na učinek; pregled ključnih kazalnikov uspešnosti je namenjen povečanju učinka; sprejetje načel finančne vzdržnosti in študija izvedljivosti sklada za učinek, ki se izvaja – vse to dokazuje, da se EIT še naprej osredotoča na učinek in uspešnost SZI (glej tudi odgovore na odstavke 71–73).

VIII

Komisija in EIT sta prepričana, da se z ukrepi, ki so se začeli izvajati leta 2015, vključno z ukrepi, obravnavanimi v odstavkih 97–105, odpravljajo glavne težave, ki jih je opredelilo Sodišče.

IX (1)

Komisija in EIT sprejemata priporočilo.

IX (2) (a)

Komisija in EIT deloma sprejemata priporočilo in bosta proučila, v kolikšni meri bi se večletnost lahko dodatno podaljšala.

IX (2) (b)

Komisija in EIT sprejemata priporočilo.

IX (3)

EIT in Komisija sprejemata to priporočilo.

IX (4)

Komisija in EIT sprejemata priporočilo. EIT bo še naprej razvijal osredotočenost na učinek, kot je že začel leta 2015.

Uvod

Okvir 2 – Opredelitev inovacije

EIT od ustanovitve leta 2008 (Uredba (ES) št. 294/2008) deluje na podlagi opredelitve inovacije, ki vključuje oblikovanje novih trgov in ustvarjanje vrednosti za družbo. OECD je posodobila tukaj uporabljeno opredelitev, da bi ta širši pojem inovacije zajela v svojih inovacijskih strategijah iz leta 2010 in 2015¹.

Poslanstvo EIT in s tem tudi njegovi cilji temeljijo na opredelitvi inovacije, ki vključuje družbene cilje.

Opažanja

25

Z dodelitvijo glavne pristojnosti za EIT GD EAC (ki prek ukrepov Marie Skłodowske - Curie tudi polno sodeluje v okvirnem programu Obzorje 2020) se je zagotovilo, da je visokošolski sektor ustrezno vključen v trikotnik znanja, ki je bistven za EIT. Osnovni mehanizem za zagotavljanje navedenega je upravni odbor EIT, v katerem je vedno zagotovljeno uravnoteženo sodelovanje različnih stranic trikotnika. Komisija (GD EAC) sprejema potrebne ukrepe za dobro usklajevanje med zadevnimi službami Komisije.

¹ Inovacijska strategija OECD iz leta 2015, odstavek 15. <http://www.oecd.org/sti/OECD-Innovation-Strategy-2015-CMIN2015-7.pdf>: „Področje uporabe, ki presega znanost in tehnologijo ter vključuje naložbe v širok razpon na znanju temelječih sredstev, ki presegajo raziskave in razvoj. Socialne in organizacijske inovacije, vključno z novimi poslovnimi modeli, postajajo vse pomembnejše pri dopolnjevanju tehnoloških inovacij.“

Inovacijska strategija OECD iz leta 2010, stran 20. <http://www.oecdbookshop.org/browse.asp?pid=title-detail&lang=en&ds=&ISBN=9789264084704>: „Tako opredeljena inovacija je očitno precej širši pojem od raziskav in razvoja, nanjo pa vplivajo številni dejavniki, pri čemer lahko na nekatere od njih vpliva politika. Inovacije se lahko pojavijo v katerem koli gospodarskem sektorju, vključno z vladnimi storitvami, kot sta zdravstvo ali izobraževanje.“

Sklic na okvirni program Obzorje 2020: https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/support/reference_terms.html.

26

Usklajevanje različnih služb Komisije opravlja GD EAC, poteka pa v obliki neposredne interakcije SZI in EIT z zadevnimi službami Komisije. GD EAC je razvil različne načine za spodbujanje navedenega usklajevanja, ki segajo od operativne do strateške ravni. Vsako leto organizira enodnevno konferenco z delavnicami, na kateri se SZI in EIT srečajo s službami Komisije iz različnih generalnih direktorats. Kadar je treba spodbuditi sodelovanje, se organizirajo tudi neformalna priložnostna srečanja med EIT in službami Komisije ali SZI in službami Komisije. GD EAC usklajuje tudi posvetovanje med službami Komisije pred sprejetjem triletnega delovnega programa, v katero so formalno vključeni vsi generalni direktorati. Pri vmesnem vrednotenju EIT v medresorski usmerjevalni skupini sodelujejo vse zadevne službe Komisije.

EIT tudi redno in neposredno komunicira s službami Komisije, med drugim zlasti z GD RTD in GD GROW. Tako je v neposrednem stiku s službami GD RTD v zvezi z naslednjim razpisom za SZI ali dostopom do orodij IT iz okvirnega programa Obzorje 2020. V okviru letnega srečanja GD EAC podpira dvostranska srečanja med EIT in službami Komisije za usklajevanje letnega dela v zvezi s posebnimi pobudami.

GD EAC, EIT in GD REGIO so v letu 2015 navezali pomembne stike v zvezi s skupnimi cilji regionalne inovacijske sheme EIT in strategij za pametno specializacijo.

27

Obstoj obeh vrst dejavnosti je bistven za inovacijski model EIT, saj upošteva cilj krepitve inovacij (dejavnosti, ki jih financira EIT) na podlagi obstoječih struktur in zmogljivosti (dopolnilne dejavnosti). Komisija in EIT menita, da dejavnosti SZI z dodano vrednostjo in dopolnilne dejavnosti SZI sestavljajo celovit sklop inovacijskih dejavnosti.

29

Koncept dopolnilnih dejavnosti SZI sprva ni bil dovolj podrobno opredeljen, vendar se je sčasoma okreplil (glej tudi odstavek 100 in 101).

Povezava med dejavnostmi, ki jih financira EIT, in dopolnilnimi dejavnostmi je res šibka, na kar je v tem odstavku opozorilo Sodišče, vendar je EIT v prvi polovici leta 2015 uvedel spremembe, s katerimi se bo izboljšalo preverjanje te povezave v fazi poslovnega načrtovanja.

31

EIT je bistveno okreplil povezavo med dejavnostmi, ki jih financira, in dopolnilnimi dejavnostmi SZI. Načelo sorazmernosti med obema vrstama dejavnosti je bilo prvič uvedeno v poslovnem načrtu in sporazumih o dodelitvi nepovratnih sredstev za leto 2015. Z letom 2016 se bo ta povezava še dodatno izboljšala, saj dopolnilne dejavnosti SZI po novem pregleduje EIT v fazi letnega ocenjevanja poslovnega načrta SZI. Rezultati teh sprememb bodo vidni leta 2016.

EIT upošteva tudi rezultate in izide vsake posamezne dopolnilne dejavnosti. Če je rezultat dober, se lahko sprejmejo razmeroma visoki stroški dopolnilne dejavnosti SZI. Stroški dopolnilne dejavnosti SZI morajo biti sorazmerni s stroški dejavnosti, ki jo financira EIT, in/ali pričakovanim učinkom; če ima dopolnilna dejavnost SZI velik učinek na spodbujanje poslanstva SZI, se lahko sprejmejo tudi razmeroma visoki stroški dopolnilne dejavnosti SZI.

32

EIT od cikla poslovnih načrtov za leto 2016 naprej že v fazi načrtovanja programov, tj. pri ocenjevanju poslovnih načrtov, krepi preverjanje povezav med dejavnostmi, ki jih financira, in dopolnilnimi dejavnostmi SZI. SZI zato brez odobritve EIT ne bodo več mogle zamenjati načrtovanih dopolnilnih dejavnosti SZI v fazi poročanja, prav tako pa ne bo več negotovosti glede tega, ali bodo v fazi poročanja sprejeti stroški dopolnilnih dejavnosti SZI.

Okvir 3 – Primer dopolnilne dejavnosti SZI, pri kateri ni jasne povezanosti z dejavnostjo, ki jo financira EIT

Dopolnilne dejavnosti k doseganju ciljev SZI prispevajo na dva načina. Lahko nadgrajujejo dejavnosti, ki jih financira EIT, ali pa so osnova, na podlagi katere lahko EIT financira nadaljnje inovacije. Če bi se dopolnilne dejavnosti SZI uporabljale le kot vzvod financiranja, bi to pomenilo preozek pristop k inovacijam.

EIT je poleg tega v okviru smernic za letni poslovni načrt za SZI natančneje opredelil smernice o dopolnilnih dejavnostih SZI.

33

Inovacije se ne pojavljajo v izolaciji, temveč so zanje potrebne dopolnilne dejavnosti in ekosistemi, v katere je mogoče vključiti dejavnosti, ki jih financira EIT.

Vendar se Komisija in EIT strinjata, da je treba nameniti dodatno pozornost opredelitvi dopolnilnih dejavnosti in načinu, kako natančneje meriti učinek vzvoda, ki ga ustvarja financiranje EIT. Komisija in EIT zato pozdravljata predloge Sodišča. EIT je posledično že sprejel ustrezne ukrepe.

35

Dopolnilne dejavnosti SZI, ki zagotavljajo podlago znanja za nove dejavnosti z dodano vrednostjo, bodo po logiki vedno veljale „za nazaj“, saj se zadevne dopolnilne dejavnosti SZI zaključijo pred začetkom dejavnosti, ki jih financira EIT.

Nekatere dopolnilne dejavnosti SZI že po definiciji ne bodo dodatne. Namesto tega bodo osnova za dejavnosti, ki jih financira EIT. Te dejavnosti, ki jih financira EIT, lahko v nadaljevanju ustvarijo dodaten vzvod, saj na njihovi podlagi nastanejo proizvodi, postopki ali storitve, ki ustvarjajo donos. Brez prvotne dopolnilne dejavnosti SZI ne bi bilo niti rezultatov dejavnosti, ki jo financira EIT in je nastala na podlagi zadevne dopolnilne dejavnosti. Zato so v inovacijskem modelu EIT potrebne pretekle dopolnilne dejavnosti SZI.

Komisija in EIT hkrati sprejemata dejstvo, da takšnih dopolnilnih dejavnosti SZI ni mogoče neposredno upoštevati pri izračunu učinka finančnega vzvoda dejavnosti, ki jih financira EIT.

Kot je bilo pojasnjeno, so dopolnilne dejavnosti bistvene za učinkovito delovanje inovacijskih sistemov in so v skladu z večletno naravnostjo.

Okvir 4 – Učinek finančnega vzvoda ne more izhajati iz preteklih dejavnosti

Dopolnilne dejavnosti so potrebne kot osnova za dejavnosti, ki jih financira EIT, ali njihovo dopolnjevanje. Za vse dopolnilne dejavnosti ni mogoče domnevati, da zagotavljajo vzvod, za merjenje učinka vzvoda pa so potrebne izboljšane opredelitve.

37

Prispevki v naravi kot dopolnilne dejavnosti ali prispevki v gotovini za dopolnilne dejavnosti so bistvenega pomena za delovanje inovacijske sisteme.

Okvir 5 – Primeri dopolnilnih dejavnosti SZI, ki niso dodatne

Vključitev novih študentov vedno pomeni več stroškov v smislu časa, ki ga porabijo učitelji za praktične vaje, laboratorijske opreme (zlasti na tečajih z veliko praktične vsebine), upravljanja pripravništev v podjetjih (kjer se je treba posvetiti vsakemu posamezniku) in uporabe storitev univerz. Stroški študentov, ki jih ne financira EIT, se zato lahko upravičijo kot diferencirani stroški dopolnilne dejavnosti SZI za tečaj, ki ga financira EIT.

38

Finančna vzdržnost se zato ne bi smela razumeti tako, kot da EIT popolnoma preneha financirati SZI, temveč tako, da se bo financiranje EIT zmanjšalo na „vnaprej določeno najnižjo stopnjo“, kot je opredeljeno v dokumentu „Načela finančne vzdržnosti SZI“, ki ga je upravni odbor EIT sprejel 5. marca 2015.

Še vedno je treba dokazati, da 15 let ne zadošča za razvoj in uspešno izvedbo strategije za finančno vzdržnost.

Sklad EIT je bil ustanovljen, da bi deloval na drugi ravni in z drugim namenom kot SZI. SZI zbirajo in si zagotavljajo sredstva z upoštevanjem morebitne donosnosti naložb, prihodek pa lahko v nasprotju s skladom EIT ustvarijo z lastnimi dejavnostmi.

39

Priznava se, da bo težko doseči finančno vzdržnost, vendar je za dokončno sodbo o tem še prezgodaj. OECD v inovacijski strategiji iz leta 2015 poudarja, da je treba donosnost naložb na področju inovacij meriti dolgoročno. Zato podatki za prvih pet let delovanja SZI ne zadoščajo za ugotovitve glede dolgoročne finančne vzdržnosti.

EIT krepi prizadevanje na tem področju. V skladu z načeli finančne vzdržnosti SZI razvija predlogo za poročanje o finančni vzdržnosti SZI, ki bo zaradi zagotavljanja primerne poročanja SZI o prihodkih vključena v smernice o poročanju. Iz poslovnih načrtov za leto 2016 in njihovih ocen, ki so jih izvedli strokovnjaki EIT, je že viden znaten napredek. Za vse SZI je to eden od prednostnih ciljev, temu ustrezno pa preverjajo dejavnosti, da bi z njimi ustvarile prihodke. Tako ena od novih SZI svoje stroške upravljanja in režijske stroške v celoti financira iz lastnih sredstev, kar je dobro izhodišče za doseganje finančne vzdržnosti.

Napredek, ki so ga SZI dosegle na področju finančne vzdržnosti, bo ocenjen leta 2016, po prejetju prvih poročil. Napredek, ki so ga dosegle SZI, bo EIT v skladu z načeli finančne vzdržnosti temeljiteje pregledal po sedmih letih. EIT je za podporo SZI pri njihovem prizadevanju za finančno vzdržnost ustanovil tudi delovno skupino, najel strokovnjaka in začel vrsto pobud.

Zato je za dokončno sodbo o finančni vzdržnosti SZI čez deset let še prezgodaj.

42

Spreminjanje poslovnih načrtov med izvajanjem je redni postopek, ki zagotavlja veliko prožnost pri vključevanju inovacijskih projektov celo v zadnjih mesecih trajanja sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev. SZI so to možnost v letih 2010–2014 pogosto uporabile. EIT je leta 2014 odobril pet sprememb, ki so vključevale nove dejavnosti SZI.

Poleg tega se je SZI s smernicami za pripravo poslovnih načrtov SZI iz leta 2014 omogočilo, da so v poslovni načrt SZI vključile dejavnosti z dodano vrednostjo, ki niso bile natančno opredeljene, v višini do 15 % proračuna. Ta pristop se podobno uporablja tudi v letu 2015, tj. poslovni načrti vključujejo opis postopka za izbor novih dejavnosti, ko so na voljo podrobnosti, pa se predloži natančna opredelitev dejavnosti.

Poleg tega lahko SZI brez predhodne odobritve EIT do 100 % svojega proračuna prenašajo med dejavnostmi v okviru iste proračunske postavke, do 20 % proračuna pa med proračunskimi postavkami. Ta določba je precej prožnejša in ugodnejša kot v katerem koli drugem programu EU ter dodatno dokazuje, da so bili oblikovani posebni mehanizmi za podporo spremembam v okolju, ki se hitro odziva, kar je odgovor na potrebe inovacijskih projektov.

43

Letni proračun EIT je odvisen od zneska, izglasovanega v letnem proračunu EU, običajno decembra leta N – 1. Proračunske obveznosti EIT ne morejo presehati sredstev, odobrenih v proračunu EU. Zato EIT s SZI podpisuje letne sporazume o dodelitvi nepovratnih sredstev. Se pa zlasti prek projektne skupine za poenostavitev proučujejo dodatni ukrepi, ki naj bi upoštevali večletno razsežnost nekaterih dejavnosti.

44

Pristop EIT za dodeljevanje financiranja na podlagi konkurence temelji na oblikovanju proračuna glede na uspešnost, ki je neločljivo povezan z negotovostjo ter nagraduje odličnost in učinek. Zagotavljanje dolgoročne gotovosti pri financiranju lahko negativno vpliva na pristop, usmerjen v rezultate in učinek.

Poleg tega imajo SZI, kot je navedeno v odgovorih na odstavka 41 in 44, na voljo več instrumentov, s katerimi se lahko zavarujejo pred kratkoročnimi nihanjem financiranja. Mednje spadajo splošni instrumenti finančnega trga in prožnost zasnove poslovnega načrta.

Okvir 6 – Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI)² in njegov vpliv na proračun EIT (drugi odstavek)

Financiranje za SZI se je leta 2016 dejansko zmanjšalo, vendar kljub temu trem zrelim SZI omogoča ohranitev obsežnih poslovnih načrtov, dvema novoustanovljenima SZI pa hitro rast. Leta 2016 je bilo trem zrelim SZI dodeljenih več kot 233 milijonov EUR, novima SZI pa 41 milijonov EUR.

2 Mnenje št. 4/2015 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za strateške naložbe ter spremembi Uredbe (EU) št. 1291/2013 in Uredbe (EU) št. 1316/2013.

45

Trditve glede neustreznosti letnih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev bi bilo treba uravnotežiti z upoštevanjem pobud, ki jih EIT sprejema za združevanje letne in večletne naravnosti. Opozoriti je treba, da se večletna naravnost upošteva v okviru letnega dodeljevanja financiranja na podlagi konkurence. Poleg tega so v okviru letnega dodeljevanja sredstev SZI poleg dodeljevanja financiranja na podlagi konkurence zagotovljena tudi sredstva za podporo. Sredstva za podporo se v enakih deležih razdelijo med SZI in zagotavljajo veliko gotovost financiranja. Opozoriti je treba tudi, da okvirni partnerski sporazum zagotavlja pravno podlago in „zavezo“ EIT, da bo dalj časa podpiral SZI. Kot je bilo navedeno, je v letni cikel nepovratnih sredstev vgrajena prožnost, namenjena ustavitvi in uvedbi inovativnih projektov med letom, tj. letni cikel ne preprečuje prožnosti za posamezne dejavnosti, zagotavlja pa splošni okvir načrtovanja.

46

Izobrazba je eden od pomembnih stebrov dejavnosti EIT. EIT si posebej prizadeva za ustrezno financiranje svojih izobraževalnih programov. Z zagotavljanjem zajamčenih sredstev za podporo vsaki SZI za znaten delež proračuna se zmanjša negotovost za večletne prednostne dejavnosti, kot so izobraževalni programi.

47

Z zagotavljanjem sredstev za podporo se zmanjša tveganje prekinitve financiranja za velik delež programa.

Glej odgovor Komisije in EIT na odstavka 41 in 44.

48

Znatna sredstva za podporo v okviru modela financiranja EIT zagotavljajo določeno varnost dolgoročnega načrtovanja.

Glej odgovor Komisije in EIT na odstavka 41 in 44.

49

Zaradi letne narave proračuna EIT in dejstva, da se proračun EU običajno ne sprejme pred sredino decembra, sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za zadevno leto ni mogoče podpisati pred 1. januarjem zadevnega leta. To težavo je prvo obravnavalo Evropsko računsko sodišče v posebnem letnem poročilu za finančno leto 2011, na katero je EIT predložil pripombe. EIT se je zavezal, da bo zmanjšal vrzel med datumom začetka dejavnosti, kot je opredeljen v poslovnih načrtih SZI, in datumom podpisa sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev. Na tej podlagi so bili sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev za leti 2013 in 2014 s tremi SZI podpisani februarja 2013 oziroma 2014.

Leto 2015 je bilo izjema, saj so SZI zaprosile za odlog pri izvajanju novega okvirnega partnerskega sporazuma, da bi se dodatno pojasnile posledice posebnih določb med EIT, SZI in Evropsko komisijo v okviru usklajevanja s pravili okvirnega programa Obzorje 2020. Poleg tega je Komisija zaradi potrebnih pravnih posvetovanj za predhodno odobritev novih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev potrebovala več časa kot običajno. EIT pričakuje, da se bodo sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev od leta 2016, ko bodo že začeli veljati novi okvirni partnerski sporazumi, znova pravočasno podpisovali, tj. da je bil pozen podpis leta 2015 izjema.

50

SZI so lahko v skladu z običajno prakso do leta 2015 pod nekaterimi pogoji, kot je poraba prejšnjega predhodnega financiranja, in ob izpolnitvi nekaterih obveznosti vmesnega poročanja zahtevale dodatno predhodno financiranje.

EIT bi sicer želel zagotoviti predhodno financiranje v višini do 70 % dodeljenih nepovratnih sredstev, da bi SZI pomagal pri upravljanju njihovega likvidnostnega položaja, vendar je treba opozoriti, da je stopnja predhodnega financiranja odvisna od razpoložljivosti odobritev plačil, na kar pa EIT nima vpliva. Predhodno financiranje sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za leto 2016 naj bi znašalo približno 60 %.

Kot so nekatere SZI že dokazale, lahko kot močna inovacijska omrežja, vključno z močnimi industrijskimi partnerji in univerzami, težave z denarnimi tokovi razrešijo na primer z bančnimi posojili. Tako lahko v primerih, ko bi denarni tok drugače povzročal težave, povišajo stopnje predhodnega financiranja za partnerje ali upravičence (npr. študente ali zagonska podjetja).

51

Upravni odbor EIT je 3. decembra 2015 sprejel strategijo spremljanja EIT, v okviru katere se bodo merili podatki za okvirni program Obzorje 2020, za učinek EIT na podlagi njegovih dejavnosti in dejavnosti SZI ter za rezultate SZI. EIT poleg tega dejavno prispeva k letnemu poročilu o spremljanju okvirnega programa Obzorje 2020 za leto 2014 in bo v njem imel en oddelek.

52

V preteklosti so se izvedle spremembe temeljnih ključnih kazalnikov uspešnosti zaradi izpopolnitve njihove zasnove/pomena, da bi se različnim SZI zagotovili enaki konkurenčni pogoji in upoštevala razvijajoča se narava SZI. Spremembe so se izvedle po posvetovanju s SZI, da bi se med drugim odpravile razlike med sektorji delovanja SZI in širšimi okolji.

Izvedene spremembe ključnih kazalnikov uspešnosti torej neposredno odpravljajo pomanjkljivost iz odstavka 52.

53

EIT izvaja celovite analize za primerjavo SZI na podlagi več dejavnikov, ne le na podlagi temeljnih ključnih kazalnikov uspešnosti. Izvajanje poslovnega načrta SZI se oceni na podlagi kvantitativnih kazalnikov uspešnosti in kvalitativnih pregledov, ki jih izvedejo zunanji strokovnjaki in osebje EIT. V širšem smislu izvaja tudi spremljanje na terenu in tematske preglede dejavnosti SZI. Na podlagi vseh teh orodij je mogoče ustvariti zelo zgovorno sliko o razlikah med SZI.

54

EIT priznava, da se lahko rezultati in učinki merijo le s kombinacijo kvalitativnih in kvantitativnih kazalnikov. To je celovito obravnavano v strategiji spremljanja EIT, ki jo je upravni odbor EIT sprejel decembra 2015, in s pregledom ključnih kazalnikov uspešnosti, ki se izvaja, kot je navedeno v odstavku 102.

55

Poslovna skupnost je v upravljanju SZI močno zastopana in ima vodilno vlogo pri oblikovanju strategij SZI. Neizčrpen seznam predstavnikov zadevnih sektorjev v upravnih odborih SZI:

- EIT Digital: Deutsche Telekom AG, Philips, Nokia, British Telecom, Alcatel-Lucent, Ericsson;
- SZI za podnebne spremembe: Bayer Technology Services GmbH, GDF Suez, South Pole Carbon, Velux A/S;
- SZI za trajnostno energijo: Total SA, Gas Natural Fenosa, Electricité de France, ABB AB, Areva SA.

56

Višina nepovratnih finančnih sredstev EIT ni ustrezno merilo ravni vključenosti v SZI. Sredstva, ki se na primer zagotovijo visokošolskemu izobraževanju, so usmerjena v podporo bolj podjetniško naravnanim učnim načrtom in univerzitetnim diplomantom, kar neposredno koristi gospodarstvu. Pri merjenju vključenosti bi bilo treba namesto vrste institucije, ki ga izvaja, upoštevati število partnerjev, saj se z njim neposredno meri privlačnost SZI, pa tudi naravo podprtih dejavnosti.

57

EIT in SZI so bili zasnovani z namenom izboljšati nizko stopnjo sodelovanja med univerzami in podjetji, ki je težava v vsej EU. Zato je poslovna skupnost v upravljanju SZI močno zastopana in ima vodilno vlogo pri oblikovanju strategij SZI. Kljub temu so bile pričakovane začetne težave pri doseganju želene stopnje sodelovanja med univerzami in podjetji. EIT je zaradi reševanja te težave spremenil smernice za poslovne načrte in SZI zagotovil strateške predloge. SZI so tudi začele spreminjati notranja pravila in postopke.

Napredek, ki so ga EIT in SZI dosegli na tem področju, kaže, da je model SZI pravi za razvoj dolgoročnega sodelovanja med univerzami, raziskovalnim sektorjem in podjetji, zato smo prepričani, da se bodo rezultati v prihodnosti še naprej izboljševali.

58

EIT nima cilja glede deleža proračuna, namenjenega MSP, ima pa količinsko opredeljene cilje glede ustanavljanja MSP. Zagonška MSP, ki jih je ustanovil EIT, so eden od ključnih kazalnikov uspešnosti EIT, zato se zelo spodbujajo. Tri SZI iz prvega vala so za leto 2014 poročale, da je bilo ustanovljenih 90 novih zagonških podjetij, ki so v skladu z opredelitvijo iz priporočila Komisije (C(2003)1422) vsa MSP. Poleg tega so številna druga obstoječa mala podjetja prejela podporo v obliki posredovanih nepovratnih sredstev ali z zagotavljanjem storitev v pospeševalnikih SZI.

59

EIT je dosegel izjemne rezultate na področju spodbujanja in podpiranja udeležbe MSP v inovacijskih dejavnostih.

Številne dejavnosti EIT so usmerjene posebej v MSP. EIT je kot finančno spodbudo za MSP v obdobju 2010–2013 celo uvedel posebno odstopanje od finančne uredbe EU, ki je MSP kot partnerjem SZI omogočilo, da poleg povračila neposrednih stroškov zahtevajo povračilo 40 % posrednih stroškov, medtem ko je bilo za podjetja, ki niso MSP, dovoljeno povračilo 20 % stroškov.

Kar zadeva usmerjeno podporo obstoječim MSP, partnerstva SZI zagotavljajo močen ekosistem, v katerem lahko prejmejo podporo. Obstoječa MSP z izjemnim inovacijskim potencialom bi bila zato v idealnem položaju, da se pridružijo partnerstvu SZI in v celoti izkoristijo podporo, ki jo ponuja EIT. Zato MSP vse večkrat sodelujejo kot partnerji v SZI in upravičenci do posredovanih nepovratnih sredstev za SZI ter prejemniki storitev za ustanavljanje in pospeševanje podjetij.

60

SZI si prizadevajo, da bi postale finančno vzdržne, ter lahko uporabljajo finančne instrumente (npr. bančna posojila) in druge vire prihodka, ki ne spadajo med sredstva EIT, zato lahko zagotovijo, da so plačila MSP pravočasna, ne glede na to, kdaj prejmejo sredstva EIT. EIT SZI ne more določati plačilnih pogojev v zvezi s pogodbenimi odnosi, ki jih imajo s partnerji, saj so SZI v tem smislu neodvisne. Ker so v primerjavi s programom kot celoto plačila za podporo MSP omejena, lahko SZI zvišajo znesek predplačil MSP z ustreznim upravljanjem denarnih tokov (v odgovorih Komisije in EIT na odstavka 41 in 44 so navedeni dodatni primeri prožnosti financiranja SZI).

61

EIT po pridružitvi novih partnerjev SZI sistematično zbira informacije o njihovem stanju. Zato ima ažurne informacije o številu partnerjev SZI, ki so MSP.

Poleg tega v prvih letih delovanja SZI v njej prevladujejo velike organizacije, saj lahko pripravijo trden strateški načrt in zmagovalni predlog, na podlagi katerega so sploh lahko izbrane za SZI. MSP se SZI običajno pridružijo pozneje, ko lahko njihova udeležba doda vrednost dejavnostim vzpostavljenih partnerstev.

SZI za trajnostno energijo je imela v obdobju 2010–2013 na primer 25 partnerjev, ki so bili MSP. V letih 2014 in 2015 pa se ji je pridružilo 55 oziroma 50 novih MSP, s čimer se je število partnerjev, ki so MSP, povečalo na 130.

Številna MSP sodelujejo v programu EIT-SZI in so končni prejemniki nepovratnih sredstev EIT na podlagi sporazumov za podizvajanje ali za dodelitev posredovanih nepovratnih sredstev z drugimi partnerji SZI, kot so univerze, raziskovalna središča ali industrijska podjetja. Programi SZI za pospeševanje in inkubiranje so zlasti usmerjeni v zagonska MSP, EIT pa z enim od ključnih kazalnikov uspešnosti sledi ustanavljanju novih MSP. Zaradi vse večjega števila MSP v partnerstvih SZI in MSP, ki sodelujejo prek nepovratnih sredstev EIT, bo seveda tudi delež nepovratnih sredstev, ki jih bodo dobila MSP, večji.

62

EIT dejavno podpira MSP. Za ustanavljanje zagonskih podjetij so določeni jasni cilji in so eden od temeljnih ključnih kazalnikov uspešnosti EIT.

Glej odgovor Komisije in EIT na odstavek 57.

64

Spodbujanje sinergij in dopolnjevanja z drugimi pobudami EU je prednostna naloga EIT in GD EAC. Ta cilj je sestavni del strateškega inovacijskega programa EIT in uredbe o EIT.

GD EAC in EIT spodbujata sinergije in dopolnjevanja (npr. letno srečanje s službami Komisije, EIT in SZI ter izbirna merila za nove SZI), ki so vgrajeni v model SZI, njegovi elementi pa upoštevajo cilje in izkušnje, pridobljene pri drugih programih EU (npr. zasnova trikotnika znanja temelji na vidikih programa Erasmus+ in dialoga med univerzami in podjetji; zasnova kolokacijskega centra temelji na regionalni politiki EU; pristop za reševanje družbenih izzivov se uporablja v celotnem okvirnem programu Obzorje 2020, model financiranja EIT pa temelji na izkušnjah, pridobljenih pri drugih programih). Konkretni primeri sinergij na tematskih področjih SZI, kot je EIT Digital, so: javno-zasebno partnerstvo za internet prihodnosti in masovne podatke, SZI za trajnostno energijo: načrt SET in SZI za podnebne spremembe: sodelovanje z GD CLIMA pri pripravi konference ZN o podnebnih spremembah v Parizu decembra 2015.

EIT še naprej spodbuja sinergije na ravni konkretnih projektov, v zadnjem času v okviru Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI) z evropskim sodelovanjem v znanosti in tehnologiji (COST) in Evropsko vesoljsko agencijo (ESA).

69

EIT je že zahteval začetek postopka za doseganje popolne finančne neodvisnosti. Ta postopek naj bi se končal pred koncem leta 2016.

71

EIT poleg zagotavljanja skladnosti s pravili vse bolj nagraduje uspešnost in spodbuja učinek. Slaba uspešnost bo imela na primer vse večji negativni učinek na proračun SZI. Dodeljevanje financiranja na podlagi konkurence bo imelo v proračunu EIT za SZI kot del načel za finančno vzdržnost SZI vedno večji delež. Ker se bo ta delež, ki nagraduje uspešnost, sčasoma povečeval, bo to SZI s slabo uspešnostjo finančno še bolj spodbudilo k izboljšanju.

72

EIT je leta 2015 okreplil neposredni učinek slabe uspešnosti na zneske, ki se izplačajo – v primeru neustreznega izvajanja dejavnosti ne bo sprejel delov izjave SZI o odhodkih. Glej odgovore Komisije in EIT na odstavek VII povzetka.

EIT si po posredovanju Sodišča še naprej prizadeva za krepitev preverjanja stroškov v letnih revizijskih poročilih. Bogato nagraduje uspešnost, obenem pa zelo zanesljivo zagotavlja upravičenost nastalih stroškov.

74

EIT in Komisija menita, da je mejna vrednost v skladu s členom 34 uredbe o pravilih za sodelovanje v okvirnem programu Obzorje 2020 primerna za nepovratna sredstva EIT, ki se izplačajo SZI. Zdi se nam sorazmerno, da mora upravičenec do sredstev EU/EIT, ki zahteva več kot 325 000 EUR letnih nepovratnih sredstev, predložiti revizijsko potrdilo. Če bi EIT za nepovratna sredstva, ki jih zahtevajo udeleženci, želel uporabiti drugačno mejno vrednost ali mejno vrednost, ki višja od 325 000 EUR, bi potreboval posebno odstopanje od člena 34 uredbe o pravilih za sodelovanje v okvirnem programu Obzorje 2020.

Glej tudi odgovor Komisije in EIT na odstavka 79 in 80.

76

Opozoriti je treba, da „finančna poročila“ niso več značilna le za EIT, saj so poročila o stroških od sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za leto 2016 popolnoma usklajena s predlogami, ki se uporabljajo v okvirnem programu Obzorje 2020.

79, druga alineja

za izvedbo tega priporočila bi bilo potrebno posebno odstopanje od uredbe o pravilih za sodelovanje v okvirnem programu Obzorje 2020 in finančne uredbe³.

79, tretja alineja

na izvedbo tega priporočila EIT ne more vplivati, saj bi bilo potrebno posebno odstopanje od uredbe o pravilih za sodelovanje v okvirnem programu Obzorje 2020 in finančne uredbe⁴.

81

Zunanja izvedba tehnične ocene projektov je običajna praksa v programih raziskav in razvoja. To se dogaja zlasti pri zelo zahtevnih projektih, ki zajemajo in vključujejo več področij dejavnosti, kot so izobraževanje, inovacije in gospodarstvo.

83

Opozoriti je treba, da je EIT od leta 2013 izboljšal trend menjavanja zaposlenih. Pomemben dejavnik, ki prispeva k menjavanju zaposlenih, je nizek količnik za Madžarsko (trenutno 69 %), vendar EIT na to nima vpliva.

84

V tem času se je bistveno izboljšala zmogljivost upravljanja EIT. Prosto delovno mesto vodje enote se je zapolnilo, poteka pa izbor drugega vodje enote. Poteka tudi izbor direktorja EIT.

3 https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/leg/finreg/Pages/leg-020-08_finreg2012.aspx#fr135.

4 https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/leg/finreg/Pages/leg-020-08_finreg2012.aspx#fr135.

86

Ker je EIT zelo osredotočen na odličnost, je običajno, da so države z večjo inovacijsko zmogljivostjo v SZI bolj zastopane. Jasen cilj EIT je krepitev obstoječih zmogljivosti in centrov odličnosti v Evropi, poleg tega pa zagotavlja tudi, da prek regionalne inovacijske sheme EIT (EIT RIS) prinaša korist območjem Unije, ki v SZI neposredno ne sodelujejo.

Okvir 11 – Pomisleki glede koncentracije finančne podpore EIT ter pomanjkanja preglednosti

Stranice trikotnika znanja so smiselno uravnotežene, kar zadeva razporeditev partnerjev in financiranja. SZI imajo vzpostavljene jasne postopke za izbiro projektov, ki zagotavljajo nadzor nad kakovostjo in preglednost.

89

Rezultati EIT počasi postajajo vidni. Dal je več kot 1 000 podjetniško naravnanih diplomantov, ustvaril številna zagonska podjetja, vrsto zgodb o uspehu, močno vseevropsko omrežje kolokacijskih centrov in podjetniških pospeševalnikov ter spodbudil podjetniško kulturo.

92

Pregled ustanavljanja podjetij, ki je bil končan novembra 2015, je trden dokaz dodane vrednosti, ki so jo zagotovili programi pospeševanja EIT/SZI, za podprta podjetja pa obstajajo dogovori o pogojih, iz katerih so razvidni pomembni rezultati podpore, ki jo je EIT zagotavljal pri ustanavljanju podjetij.

93

Ključni kazalniki uspešnosti kažejo, da so bili zagotovljeni pomembni izločki, od katerih so se do zdaj številni že prenesli v konkretne rezultate (glej primere, navedene v odstavku 90).

94

Treba je poudariti, da se neevropski študenti prav tako vključujejo v evropska podjetja oziroma po zaključku študija ustanavljajo lastna podjetja, s čimer ustvarjajo učinek in dodano vrednost za družbo. SZI EIT so oblikovale okolje, v katerem se je vrzel med akademsko sfero in podjetji zmanjšala, zato imajo takšni študenti po študiju lažjo pot do dela pri poslovnem partnerju SZI in se tako lažje odločijo za to, da bodo ostali v Evropi.

98

Vse tri SZI iz prvega vala so v skladu s členom 6(2)(e) uredbe o ustanovitvi EIT vzpostavile strategije za finančno vzdržnost. Povzetek teh strategij se od leta 2014 predstavlja v poslovnih načrtih SZI. Strokovnjak EIT se je za poslovni načrt za leto 2016 osredotočil zlasti na vprašanja finančne vzdržnosti in je ocenil načrte za vse SZI.

103

Novi okvirni partnerski sporazumi se bodo podpisali na začetku leta 2016.

Zaključki in priporočila

Priporočilo 1

Komisija in EIT sprejemata priporočilo.

Morebitni predlog spremembe pravnih predpisov bo treba pripraviti v skladu z načeli boljšega pravnega urejanja, zlasti z načelom „najprej ovrednoti“. Komisija mora EIT v skladu z njegovo pravno podlago ovrednotiti do konca leta 2017, vrednotenje, pri katerem sodelujejo vse zadevne službe Komisije, pa se pripravlja.

Pri njem se bo upoštevalo tudi kritično mnenje, podano v reviziji, do katere bodo imeli dostop neodvisni ocenjevalci. Na podlagi rezultatov vrednotenja se bo odločalo o morebitnih prihodnjih ukrepih v skladu z načeli boljšega pravnega urejanja.

Komisija bo na podlagi ugotovitev iz vrednotenja neodvisnega strokovnjaka in rezultatov te revizije sprejela stališče glede spremembe pravne podlage EIT.

107

Glej odgovore Komisije in EIT na odstavke 40–49 in 60, v katerih je povzeto njuno stališče do teh vprašanj.

Priporočilo 2 (a)

Komisija in EIT deloma sprejemata priporočilo in bosta proučila, v kolikšni meri bi se večletnost lahko dodatno podaljšala.

Priporočilo 2 (b)

Komisija in EIT sprejemata priporočilo.

Za a): popoln pregled do pomladi 2017 in izvajanje (pogojeno z zadevnim pregledom) do leta 2018.

108

Glej odgovore Komisije in EIT na te odstavke, v katerih je povzeto njuno stališče do teh vprašanj.

Priporočilo 3

EIT in Komisija sprejemata to priporočilo.

109

Glej odgovore Komisije in EIT na te odstavke, v katerih je povzeto njuno stališče do teh vprašanj.

Priporočilo 4

Komisija in EIT sprejemata priporočilo.

EIT bo še naprej razvijal osredotočenost na učinek, kot je že začel leta 2015.

KAKO DO PUBLIKACIJ EVROPSKE UNIJE

Brezplačne publikacije:

- en izvod:
na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- več kot en izvod ter plakati in zemljevidi:
pri predstavništvih Evropske unije (http://ec.europa.eu/represent_sl.htm),
pri delegacijah v državah, ki niso članice EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sl.htm),
pri službi Europe Direct (http://europa.eu/eurodirect/index_sl.htm) ali
s klicem na telefonsko številko 00 800 6 7 8 9 10 11 (brezplačna številka za celotno EU) (*).

(*) Informacije so brezplačne, kakor tudi večina klicev (nekateri operaterji, telefonske govorilnice ali hoteli lahko klic zaračunajo).

Publikacije, ki so naprodaj:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) ima ambiciozen cilj okrepiti povezave med izobraževanjem, znanostjo in poslovnim sektorjem ter tako biti gonilo inovacij v EU. Sodišče je prišlo do zaključka, da so kljub nesporni utemeljenosti obstoja EIT njegov zapleten operativni okvir in težave z upravljanjem ovirale splošno uspešnost inštituta. Ugotovilo je več slabosti v modelu financiranja EIT, ureditvah za poročanje med EIT in skupnostmi znanja in inovacij ter pri finančni vzdržnosti teh skupnosti. Sedem let po ustanovitvi EIT operativno še vedno ni popolnoma neodvisen od Evropske komisije, kar je oviralo njegovo sprejemanje odločitev. Menimo, da potrebuje EIT, če želi postati revolucionaren inovativen inštitut, kot je bilo prvotno zamišljeno, zakonodajne in operativne prilagoditve, da bo bolje spodbujal inovacijski potencial EU.

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

Urad za publikacije